

پاسخ فعالیت های کتاب درسی جغرافیای پایه یازدهم

پاسخ فعالیت های صفحه ۱۰

به نظر شما، چرا جغرافی دان ها ناحیه بندی می کنند؟

برای شناخت بهتر و آسان تر مکان های مختلف و علمی کردن مطالعات و تحقیقات درباره این مکان ها صورت می گیرد تا بتوان برای آنها به طور صحیح برنامه ریزی کرد.

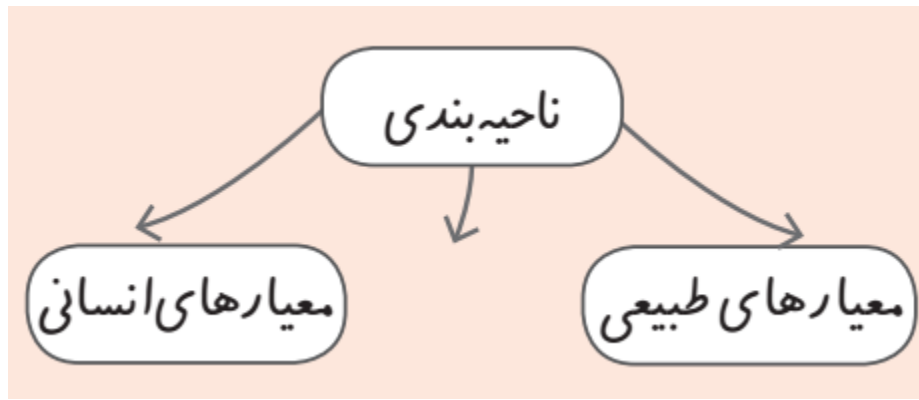
ناحیه بندی جغرافی دان ها با کار محققان سایر رشته های علمی (مثلاً زیست شناسان در رده بندی موجودات زنده یا مورخان در تقسیم بندی تاریخ به دوره های زمانی و...) چه شباهتی دارد؟

با روش ناحیه بندی همانند سایر علوم مطالعات دقیق تر و علمی تر انجام می شود.

— نمودار زیر را روی کاغذ رسم کنید و به جای نقطه چین ها عبارت های مناسب بنویسید.

ناحیه فضای جغرافیایی است که با توجه به یک معیار دارای یکپارچگی می باشد.

اگر معیار ناحیه بندی عوامل طبیعی باشد مانند اقلیم، زندگی گیاهی و جانوری، خاک و... باشد ناحیه بندی بر اساس معیارهای طبیعی انجام داده ایم. مانند مثلا در نواحی نواحی اقلیمی. با توجه به عناصر و عوامل اقلیمی، یک فضای جغرافیایی یکپارچه را با توجه به معیارهای اقلیمی توسط جغرافیدان به وجود می آید و در نقشه نمایش داده می شود.

در معیارهای انسانی جغرافیدان معیارهای انسانی را برای ناحیه بندی و ایجاد یک فضای جغرافیایی یکپارچه انتخاب می کند مانند دین و زبان و فرهنگ و عوامل اقتصادی.

مهارت های جغرافیایی

۱- الف) هر یک از نقشه های ا تا، ۷ ناحیه بندی بر مبنای کدام

معیار طبیعی یا انسانی را نشان می دهد؟

نقشه شماره ۱- معیار طبیعی- بارش

نقشه شماره ۲- معیار طبیعی- خاک

نقشه شماره ۳- معیار طبیعی- زندگی گیاهی و جانوری (زیست بوم ها)

نقشه شماره ۴- معیارهای انسانی- قومیت ها

نقشه شماره ۵- معیارهای انسانی- زبان

نقشه شماره ۶- معیارهای انسانی-دین

نقشه شماره ۷- معیارهای اقتصادی-فعالیت های صنعتی

برای نقشه های شماره ۵، ۴، ۱ جدولی ترسیم کنید و اطلاعاتی را

که هر نقشه و راهنمای آن در اختیار شما می گذارد، استخراج و یادداشت کنید.

معیار ناحیه بندی	تعداد نواحی روی نقشه	مقایسه وسعت نواحی (وسیع ترین ناحیه)	موقعیت تقریبی نواحی عمده	آنچه از این نقشه درک می کنیم
------------------	----------------------	-------------------------------------	--------------------------	------------------------------

نقشه ۱	۶	ناحیه داخلی پهناورترین ناحیه بارشی در ایران است.	در شمال غرب ایران ناحیه بارشی آذربایجان، در غرب، ناحیه بارشی کردستان، در کنار دریای خزر ناحیه بارشی خزر غربی و شرقی و در شمال شرق ایران ناحیه بارشی خراسان شمالی و در نواحی مرکزی و شرقی و جنوبی کشور ناحیه بارشی داخلی قرار دارد.	کشور ایران از نظر میزان بارش کشور بسیار ناهمگونی است بطوری که در کشور هم مرطوب وجود دارد و هم نواحی خشک و هم نواحی نیمه خشک.
نقشه ۴	۸	ناحیه پشتون ها	بلوچ ها در جنوب، در شرق و مرکز	کشور افغانستان از نظر قومین ها کشور همگونی

<p>نیست و قومیت های مختلف در این کشور زندگی می کنند و ایجاد وحدت نسبی در این کشور کارسختی است.</p>	<p>و غرب کشور ناحیه پشتون ها، ایماق ها در شمال غرب، ناحیه تاجیک ها در شمال شرق، هزارها در مرکز و شمال و ناحیه ترکمن ها در شمال کشور افغانستان قرار دارند.</p>	<p>در افغانستان بیشترین وسعت را دارد.</p>		
<p>کشورهای در واقع همسایه از چهار جهت جغرافیایی بر کشور سوئیس تاثیر دارند.</p>	<p>در غرب سوئیس ناحیه فرانسوی و در شمال مرکز کشور سوئیس ناحیه زبانی آلمانی و در جنوب این کشور ناحیه زبانی ایتالیایی و در شرق این کشور ناحیه زبانی رومانش قرار دارد.</p>	<p>وسیع ترین ناحیه در آن ناحیه زبانی آلمانی است.</p>	<p>۴</p>	<p>نقشه ۵</p>

۲- باتوجه به نقشه پراکندگی ادیان در کشور هندو آنچه در باره

میزان جمعیت آن کشور می دانید، تعداد تقریبی مسلمانان هند را محاسبه کنید.

کل جمعیت هند حدود ۱۲۰۰۰۰۰۰۰۰ نفر است که از این تعداد حدود ۱۴ درصد مردم هند مسلمانند که با توجه به عدد ۱۴ درصد تعداد کل مسلمانان هند حدود ۱۶۸ میلیون نفر می باشد.

پاسخ فعالیت های درس ۲

۱- الف) برای موضوع متن شماره ۱ امثال دیگری ارائه کنید.

انسان ها نواحی انسانی را در بستر محیط طبیعی ایجاد می کنند. مثلا ناحیه صنعتی بین تهران و کرج .

ب) تصاویر متن شماره ۲ را تفسیر کنید و بگوئید شرایط طبیعی هر ناحیه چگونه بر فعالیت های انسان تأثیر گذاشته است.

فضای جغرافیایی بر چگونگی فعالیت های انسان اثر دارد. مثلا در ایران به دلیل گسترش بیابان ها در آینده می توان از انرژی خورشیدی، برق تولید کرد و حتی بتوان برق به دیگر کشورها صادر کرد ولی این امکان برای کشورهای اروپایی امکان پذیر نیست.

۲- الف) در متن شماره ۳ بریده روزنامه ها را بخوانید و چند مورد از مبادلات و روابط اقتصادی نواحی را توضیح دهید.

مثال اول: بین ایران و زاین ارتباط اقتصادی نزدیکی وجود دارد و ایران نفت خود را به این کشور صادر می کند.

مثال دوم: در پیمان کیوتو کشورهای عضو پیمانی را امضا کرده اند و برای جلوگیری از ورود گازهای گلخانه ای باید تلاش کنند.

مثال سوم: بین کشورهای اتحادیه اروپا با دیگر کشورهای نفت خیز ارتباط وجود دارد و این کشورها روزانه بیش از یک میلیارد دلار برای واردات نفت و گاز هزینه می کنند.

ب) آیا در گذشته های دور نیز نواحی از نظر اقتصادی با یکدیگر در ارتباط بوده اند؟

در گذشته های دور نواحی اقتصادی با یکدیگر مانند امروز در ارتباط نبودند به دلیل ضعیف بودن ارتباطات بین نواحی.

پ) آیا کنش متقابل و وابستگی نواحی در جهان امروز نسبت به گذشته شدت بیشتری یافته است؟ چرا؟

کنش متقابل و وابستگی نواحی در جهان امروز به دلیل گسترش ارتباطات و افزایش نیازهای انسان بیشتر شده است.

۳- با توجه به دانسته های خود از پایه نهم، بگویند تغییر در یک ناحیه طبیعی - مانند جنگل های بارانی آمازون - چه تأثیری بر سایر نواحی دارد.

تخریب ناحیه جنگل های بارانی آمازون تأثیرات زیادی بر دیگر نواحی دارد. یکی از پیامدهای تخریب این جنگل ها افزایش دمای کره زمین است.

۴- الف) با مشاهده نقشه های طبیعی یک اطلس، توضیح دهید که احداث راه آهن در افغانستان و نپال دشوارتر است یا آلمان و فرانسه. چرا؟

احداث راه آهن در افغانستان و نپال به دلیل کوهستانی بودن این دو کشور کار بسیار مشکلی است ولی در آلمان و فرانسه به دلیل آن که بیشتر وسعتشان دشت ها می باشند احداث راه آهن کار آسان تری است.

ب) با توجه به این موضوع، از تأثیر نواحی طبیعی بر فعالیتهای انسانی چه برداشتی دارید؟
۵-الف) با مطالعه متن (۴) چه نکاتی را دریافتید؟ ب) تصمیم های حکومتی ممکن است موجب حفظ، تغییر یا تخریب نواحی طبیعی و انسانی شود. برای هر یک، مثالی ارائه کنید.

حکومت ها و تصمیم گیری های سیاسی به شدت بر نواحی تأثیر می گذارند. تصمیم گیری حکومت ها موجب حفظ، تغییر یا تخریب نواحی طبیعی و انسانی می شود. مثلاً احداث سد های متعدد توسط دولت در ایران در طول چند دهه اخیر موجب ایجاد مشکلات فراوانی شده است و یا احداث صنایع فولاد در داخل کشور موجب خشک شدن رودها و دریاچه ها و تالاب ها شده اند و این فعالیت ها موجب تخریب نواحی طبیعی شده اند.

فعالیت صفحه ۱۷

۱- الف) در نقشه شماره (۱) استان های سیستان و بلوچستان، کرمان و خراسان جنوبی چگونه از هم جدا شده اند؟

این سه استان به وسیله مرزهای داخلی (مرز استان ها) از هم جدا شده اند.

ب) کدام ناحیه طبیعی در این سه استان گسترده شده است؟
بیابان لوت در هر سه استان قرار دارد.

۲- الف) در نقشه شماره (۲) کشورهای افغانستان و پاکستان چگونه از هم جدا شده اند؟

این دو کشور به وسیله مرزهای بین المللی از هم جدا شده اند.

ب) کدام ناحیه انسانی در هر دو کشور گسترده شده است؟

ناحیه انسانی پشتون ها در هر دو کشور افغانستان و پاکستان قرار دارند.

فعالیت صفحه ۱۸

به نظر شما، آیامی توانیم قاره ها (مثلاً قاره آسیا یا آفریقا) را یک ناحیه بدانیم؟ چرا؟

دلیل بیاورید و پاسخ خود را توضیح دهید.

اگر معیارهای طبیعی انتخاب کنیم قاره ها ناحیه محسوب نمی شوند. قاره ها یکپارچه نیستند و از نظر اقلیم و خاک و ویژگی های انسانی دارای وحدت و همگونی نسبی نمی باشند. ولی بر اساس بعضی از معیارهای اقتصادی می توان آنها را ناحیه به حساب آورد. مثلاً آفریقا به دلیل عقب ماندگی اقتصادی که در همه قاره تقریباً مشاهده می شود می توان یک ناحیه عقب مانده به حساب آورد.

مهارت های جغرافیایی صفحه ۱۸

نقشه خوانی / تفسیر نقشه

۱- الف) با استفاده از یک اطلس و مشاهده موقعیت نسبی کشور

سوئیس و کشورهای مجاور آن، توضیح دهید چرا در سوئیس چهار ناحیه زبانی وجود دارد.

راهنما
 آلمانی
 فرانسه
 ایتالیایی
 رومانس

باتوجه به نقشه متوجه می شویم که سوییس در بین چهار کشور آلمان (شمال سوییس)، فرانسه (در غرب سوییس)، ایتالیا (در جنوب سوییس) و رومانی (در شرق سوییس) قرار دارد و این چهار کشور دارای زبان های آلمانی، فرانسوی، ایتالیایی و رومانس می باشند و کشور سوییس کشور کوچکی است در بین این چهار کشور و با توجه به موقعیت جغرافیایی چهار کشور همسایه سوییس در شمال و مرکز کشور سوییس، زبان آلمانی و در غرب، زبان فرانسوی و در جنوب، زبان ایتالیایی و در شرق، زبان رومانسی وجود دارد.

ب) با بررسی نقشه های اتا ۷ درس اول، درباره وسعت و مرزهای نواحی چه می فهمید؟ توضیح دهید.

وسعت نواحی باهم بسیار متفاوت هستند. بعضی از نواحی پهناورند و بعضی از نواحی وسعت کمی دارند. مثلاً ناحیه بارشی داخلی بسیار وسیع تر از ناحیه بارشی هزر غربی است.

مرزها هم بسیار باهم متفاوتند. بعضی از مرزها، مرزهای انسانی هستند مانند مرز قومیت ها در افغانستان، مرز نواحی زبانی در سوییس، مرز نواحی صنعتی در اروپا و مرز نواحی دینی در هندو بعضی از مرزها، مرزهای طبیعی هستند مانند مرز زیست بوم جنگل های تایگا و جنگل های استوایی، مرز بین انواع خاک در کانادا و مرز نواحی بارشی در ایران

۲- همفکری کنید و با مراجعه به یک اطلس، دست کم دو نمونه مرزهای نواحی طبیعی را که با مرزهای اداری و سیاسی (در ایران یا جهان) منطبق نیستند، مشخص و در کلاس بیان کنید.

نمونه اول:مرزصحرای بزرگ آفریقا بانواحی سیاسی منطبق نیست و در بیش از ۱۰کشورآفریقای شمالی قراردارد.

نمونه دوم:مرزجنگل های استوایی با نواحی سیاسی منطبق نیست و این جنگل ها درکشورهایی مانند برزیل و اندونزی و کنگو قرار دارند.

نمونه سوم:مرزنواحی قوم پشتون که دردوکشورافغانستان و پاکستان قرار دارد.

نمونه چهارم:مرزبیابان لوت با مرز استان ها منطبق نیست و دراستان های خراسان جنوبی و کرمان و سیستان و بلوچستان قرار دارند.

پاسخ فعالیت های درس ۳

فعالیت

۱- در این دو ناحیه، عناصر آب وهوایی چون دما، رطوبت و بارش چه تفاوتی با هم دارند؟

دما درشهراولان باتور بسیارکم و هواد درزمستان بسیارسرد می شود و میزان رطوبت هم بسیارکم و هوا خشک می باشد و میزان بارش هم کم است و از مناطق خشک و کم باران به حساب می آید.

درشهرجاکارتادوای هوا نسبتا زیاد و یکنواخت می باشد و میزان رطوبت هوا زیاد و هوا شرجی است و میزان بارش زیاد و از نواحی پرباران محسوب می شود و...

۲- به یک نقشه جهان نمای دیواری یا اطلس مراجعه کنید. این دو شهر تقریباً امتداد یک نصف النهار واقع شده اند و دو نوع آب و هوای متفاوت دارند. موقعیت جغرافیایی و طبیعی این دو شهر را با استفاده از نقشه بررسی کنید و عواملی را که موجب تفاوت این دو ناحیه می شوند توضیح دهید.

دو شهر جاکارتا و اولان باتور در یک طول جغرافیایی قرار دارند و البته طول جغرافیایی در آب و هوا اثری ندارد و فقط در اختلاف ساعت تاثیر دارد ولی این دو شهر از لحاظ عرض جغرافیایی با هم اختلاف زیادی دارند. شهر جاکارتا حدود ۱۰ درجه شمالی و اولان باتور حدود ۵۰ درجه شمالی قرار دارند یعنی اختلاف عرض جغرافیایی این دو شهر ۵۰ درجه است. شهر جاکارتا به دلیل قرار گرفتن در ناحیه آب و هوایی حاره ای دارای اقلیم پرباران می باشد ولی اولان باتور به دلیل قرار گرفتن در عرض های جغرافیایی بالاتر و دور بودن از دریاها و اقیانوس ها دارای اقلیم سرد و خشک می باشد.

۳ — به نظر شما، بهترین فصل یا زمان برای سفر به اولان باتور و جاکارتا کدام است؟ چرا؟

بهترین زمان سفر برای شهر جاکارتا تابستان است زیرا در نواحی حاره ای یک فصل کم باران وجود دارد یعنی در فصل خشک مقدار باران کاهش می یابد. (شکل صفحه ۲۹)

در شهر اولان باتور بهترین زمان سفر تابستان می باشد به دلیل گرم تر شدن هوا در تابستان. بنابراین هر دو شهر در فصل تابستان برای سفر مناسب ترند.

۴ — آیا می توانید با توجه به اطلاعاتی که از آب و هوای ایران یا جهان دارید، دو ناحیه دیگر را که از نظر آب و هوا کاملاً با یکدیگر متفاوت اند مثال بزنید؟

نواحی زیادی در ایران و جهان وجود دارند که از نظر اقلیمی با یکدیگر بسیار متفاوت هستند. مثلاً از نظر بارش در ایران بندرانزلی بیش از ۲۰۰۰ میلینار بارش دارد و شهر میرجاوه در استان سیستان و بلوچستان تنها ۳۰ میلیمتر بارش دارد. ویا دشت لوت یکی از گرم ترین سرزمین های جهان است و قطب جنوب هم سردترین منطقه کره زمین می باشد.

فعالیت صفحه ۲۲

۱— گازهای مختلف هواکره را نام ببرید. کدام گاز بیشترین حجم هواکره را تشکیل می دهد؟

نیتروژن و اکسیژن و سایر گازهای بیشترین مقدار گازهای تشکیل دهنده جو زمین نیتروژن می باشد با ۷۸ درصد

۲— منظور از دمای حداقل و حداکثر روزانه چیست؟ به اخبار هواشناسی گوش کنید. حداقل و حداکثر دمای روزانه در منطقه شما در روزهای اخیر چقدر بوده است؟

هرروز میزان دمای شهرها و روستاها در ایستگاه های سینوپتیک اندازه گیری می شود. در طول روز دمای ایستگاه بیشتر و کمتر می شود. زمانی که دما به بیشترین مقدار برسد و ثبت شود حداکثر دما و زمانی که دما به کمترین مقدار برسد و در ایستگاه ثبت شود حداقل دمای روزانه گفته می شود. البته حداقل و حداکثر دمای ماهانه و سالانه هم اندازه گیری و ثبت می شود.

۳— با راهنمایی معلم، بگوئید میانگین دمای روزانه و ماهانه یک مکان چطور به دست می آید.

در ایستگاه های سینوپتیک هرروز ۲۴ بار عناصر آب و هوایی مانند دما اندازه گیری می شود یعنی هر ساعت یک بار. میزان دمای اندازه گیری شده در ایستگاه در یک روز با هم جمع می کنیم و بر عدد ۲۴ تقسیم می کنیم و به این ترتیب میانگین دمای روزانه به دست می آید. البته در ایستگاه های کلیماتولوژی هرروز سه بار عناصر هوا اندازه گیری می شود و بعد از جمع کردن میزان دما که در سه مرحله انجام شده نتیجه بر عدد ۳ تقسیم شده و میانگین دمای روزانه به دست می آید.

در یک ماه میانگین دمای روزانه ۳۰ روز محاسبه می شود. با جمع کردن میانگین دمای ۳۰ روزه و تقسیم آن بر عدد ۳۰ می توان میانگین دمای ماهانه را حساب کرد.

۴- چنانچه میانگین دمای ماهانه ۱۲ ماه سال در یک مکان را جمع و به تعداد آنها تقسیم کنیم، میانگین دمای سالانه به دست می‌آید. میانگین دمای سالانه شهر مشهد را محاسبه کنید.

ماه	ژانویه	فوریه	مارس	آوریل	مه	ژوئن	ژوئیه	اوت	سپتامبر	اکتبر	نوامبر	دسامبر
درجه سانتی‌گراد	۰/۷۵	۲/۶	۸/۲	۱۴/۲	۱۹	۲۳/۶	۲۵/۷	۲۳/۹	۱۹/۴	۱۳/۶	۷/۸	۸/۳

جمع میانگین دمای شهر مشهد در ۱۲ ماه حدود ۱۶۷ درجه سلسیوس می باشد. عدد ۱۶۷ بر عدد ۱۲ تقسیم می کنیم و عدد ۱۴ درجه به دست می آید. بنابراین میانگین دمای سالانه مشهد با توجه به جدول حدود ۱۴ درجه سلسیوس می باشد.

فعالیت صفحه ۲۵

۱- مهمترین عامل به وجود آمدن نواحی مختلف آب و هوایی چیست؟ توضیح دهید.

عوامل مختلفی در به وجود آمدن نواحی مختلف آب و هوایی نقش دارند و به نظر می رسد مهم ترین آنها عرض جغرافیایی است. عرض جغرافیایی موجب توزیع نامساوی تابش خورشید و دما و فشار هوا در زمین می شود و نقش زیادی تنوع اقلیم در کره زمین دارد.

۲- درباره هر یک از موارد زیر توضیح دهید:

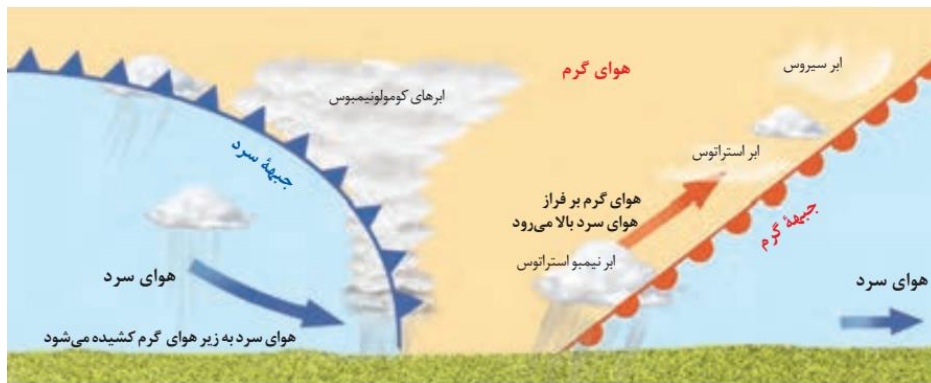
رابطه دما با عرض جغرافیایی:

با افزایش عرض جغرافیایی دما کاهش می یابد.

رابطه دما با ارتفاع:

با افزایش ارتفاع هر هزار متر در لایه تروپوسفر دمای هوا ۶ درجه سلسیوس کاهش می یابد.

۳- روی شکل پایین ، برخورد توده های هوا و تشکیل جبهه ها را توضیح دهید.

با برخورد دو توده هوای گرم و سرد جبهه تشکیل می‌شود. جبهه‌ها دو نوع اند. جبهه گرم و جبهه سرد. در جبهه گرم هوای گرم بر فراز هوای سرد بالا می‌رود و ابرهای نیمبو استراتوس و استراتوس و سیروس را تشکیل می‌دهد.

در جبهه سرد هوای سرد به زیر هوای گرم کشیده می‌شود و ابرهای کومولو نیمبوس را تشکیل می‌دهد.

۴— بیندیشیم:

هرچه از سطح زمین بالاتر می‌رویم، فشار هوا کم می‌شود (حدود ۱۰۰ هکتوپاسکال در هر هزار متر)؛ به همین سبب، کوهنوردان و مسافران هواپیما در ارتفاعات به اکسیژن بیشتری نیاز پیدا می‌کنند. اکنون بگویید چرا در کوهستان‌ها با آنکه هوا سرد است، فشار هوا کم است؟

بطور کلی کم فشارها و پرفشاره دونوع اند. مراکز فشار حرارتی و دینامیکی. در کوهستان به دلیل کم بودن تراکم گازها در ارتفاع زیاد فشار هوا کم می‌باشد و از نوع دینامیکی است.

فعالیت صفحه ۲۸

۱- با توجه به آنچه درباره انواع بارش خوانده اید، بگویید چرا دامنه های شمالی البرز و دامنه های غربی زاگرس نسبت به دامنه مخالف بارش فراوان دارند و دامنه مقابل خشک است؟

در طول سال بعضی از مواقع نوع بارش در این کوهستان ها بارش کوهستانی است. در دامنه های شمالی البرز و دامنه های غربی زاگرس به طرف باد های مرطوب قرار دارند و در این دامنه ها با صعود توده هوای مرطوب، باران زیادی می بارد و سپس هوای مرطوب رطوبت خود را از دست می دهد و خشک می شود. هوای خشک به دامنه های جنوبی البرز و دامنه های شرقی زاگرس می رسد و موجب کمی بارش در این دامنه ها می شود.

۲- با مراجعه به یک اطلس و نقشه بارندگی سالیانه جهان، دو ناحیه پرباران، کم باران و با بارش متوسط نام ببرید. سپس، علل بارش زیاد در نواحی پرباران را بررسی و تحلیل کنید.

منطقه حاره ای در اطراف خط استوا مانند کنگو و اندونزی و برزیل بسیار پرباران می باشند به دلیل تشکیل مرکز کم فشار حاره ای. در اطراف مدار راس السرطان و راس الجدی باران بسیار کمی می بارد به دلیل تشکیل مرکز فشار جنب حاره ای مانند صحرای بزرگ افریقا و بیابان لوت در ایران. در منطقه معتدل شمالی و جنوبی اطراف مدار 40° درجه باران نسبتاً زیادی می بارد به دلیل وزش بادهای مرطوب غربی مانند اروپای غربی.

۳- پرس و جو کنید که چرا در گذشته به ناحیه فشار زیاد جنب استوایی (جنب حاره ای) «عرض های اسبی» می گفتند؟ یافته ها ممکن است متفاوت باشد.

در اطراف مدار راس السرطان و راس الجدی به دلیل تشکیل مرکز پرفشار بر روی اقیانوس اطلس بادی نمی وزد و کشتی های بادبانی در گذشته به دلیل عدم وزش باد ماه ها در دریا می ماندند و ملوان ها مجبور می شدند اسب هایی که در داخل کشتی هایشان بوده به دیا می انداختند و به همین دلیل به آن عرض های اسبی می گویند.

۴- در قرآن کریم از پدیده های جوی مانند تشکیل ابرها، باد و باران و... به عنوان نشانه های قدرت خداوند یاد می شود و قرآن انسان ها را به تفکر درباره این پدیده ها فرا می خواند. با مراجعه به قرآن، معنی این آیات را پیدا کنید و بنویسید و در کلاس بخوانید: آیه ۵۷ سوره مبارکه اعراف، آیه ۴۸ سوره مبارکه روم، آیه ۱۲ سوره مبارکه رعد، آیه ۲۲ سوره مبارکه حجر، آیه ۶۵ سوره مبارکه نحل

فعالیت

۱- هر یک از موارد، زیر مجموعه کدام گروه اقلیم اصلی است:

گرما و رطوبت در تمام سال (اقلیم گروه A گرم و مرطوب استوایی)

تابستان های خنک، زمستان های معتدل و بارش در تمام سال (اقلیم گروه C معتدل)

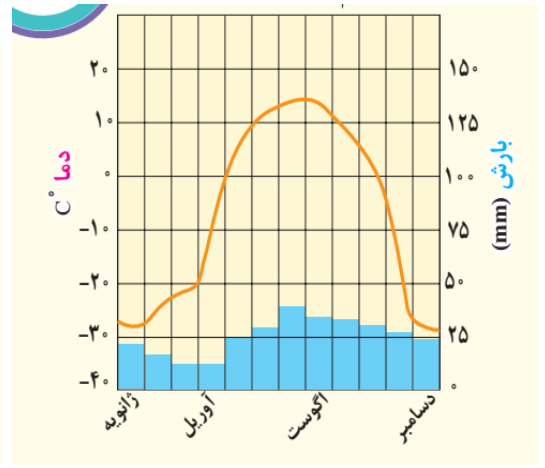
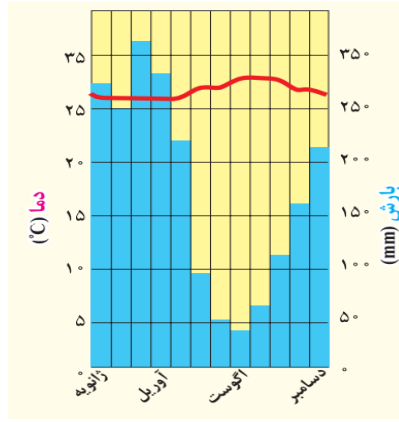
زمستان های سرد و طولانی و تابستان های خنک و کوتاه (اقلیم گروه E قطبی)

خشکی و گرمای زیاد (اقلیم گروه B خشک)

بارش های موسمی و رطوبت زیاد (اقلیم گروه A گرم و مرطوب استوایی)

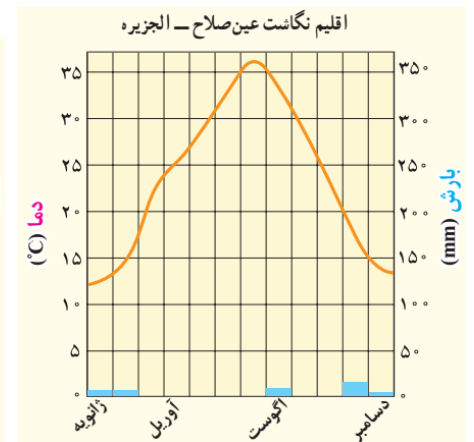
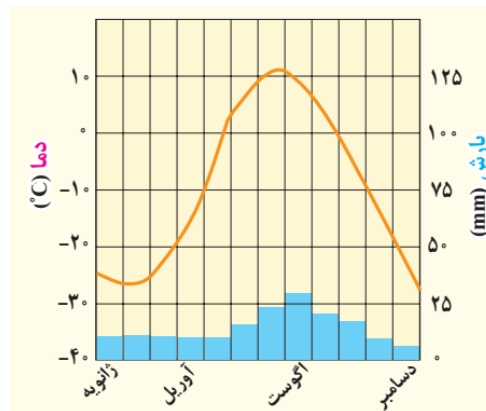
۲- اقلیم نگاشت A و D، چه شباهت ها و تفاوت هایی با هم دارند؟

در اقلیم نگاشت A میزان بارش خیلی بیشتر از اقلیم نگاشت D می باشد. میزان دما در اقلیم نگاشت A بیشتر و در طول سال یکنواخت می باشد و در حدود ۲۵ تا ۳۰ درجه سلسیوس نوسان دارد و در اقلیم نگاشت D میزان دما بسیار کمتر و در طول سال تغییرات زیادی دارد و از منفی ۳۰ درجه تا ۱۵ درجه سلسیوس نوسان دارد.

۳- اقلیم نگاشت B و E را مقایسه کنید. چرا اقلیم گروه E مانند اقلیم گروه B خشک است؟ آیا تبخیر در این اقلیم مانند گروه B است؟ چرا؟

در این دو اقلیم نگاشت میزان بارش کم است و هر دو تقریباً خشک می باشند. عامل اصلی خشکی در اقلیم نگاشت B تشکیل مرکز پرفشار جنب حاره ای است و عامل اصلی خشکی و کمی بارش در اقلیم نگاشت E تشکیل مرکز پرفشار قطبی است. البته میزان تبخیر در اقلیم

نگاشت B بسیار زیاد تر از میزان بارش می باشد و میزان تبخیر در اقلیم نگاشت E به دلیل سرد بودن هوا بسیار کم است.

۴— اکنون که پنج گروه اصلی آب و هوایی کوپن را شناختید، بگویید بخش عمده کشور ما در کدام گروه این تقسیم بندی قرار دارد؟

بخش عمده ای از مساحت کشور ما در محدوده گروه اقلیمی B می باشد یعنی بیش از ۷۰ درصد مساحت کشور ما جزو اقلیم گروه خشک می باشد.

فعالیت

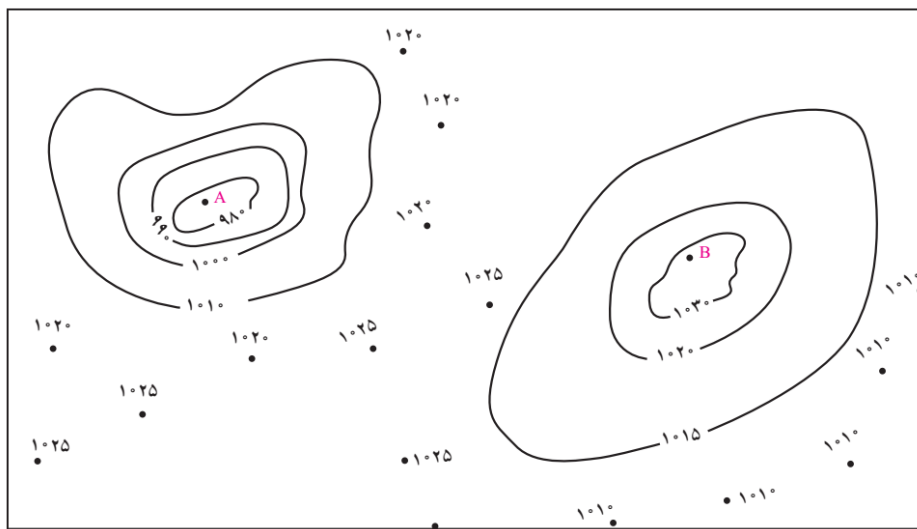
۱— دو عامل ایجاد بیابان ها را توضیح دهید.

عوامل بارش وجود رطوبت و صعود هوا می باشد. اگر درجایی رطوبت وجود نداشته باشد و هوا صعود نکند بیابان تشکیل می شود.

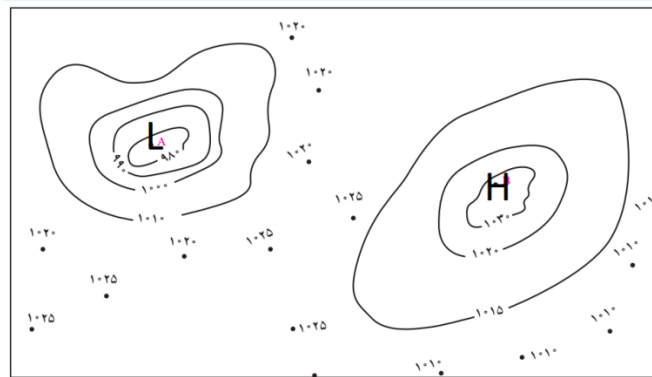
۲— چرا با آنکه در سواحل جنوبی ایران به علت تبخیر آب دریا، رطوبت زیادی وجود دارد، بارندگی ناچیز است و این نواحی جزء نواحی خشک محسوب می شود؟

در مناطق جنوبی کشور رطوبت وجود دارد ولی عامل صعود نیست و به همین دلیل بارش در این مناطق کم است و جزء مناطق خشک محسوب می شود.

۱— منحنی های هم فشار نقشه پایین را به دقت مطالعه کنید.

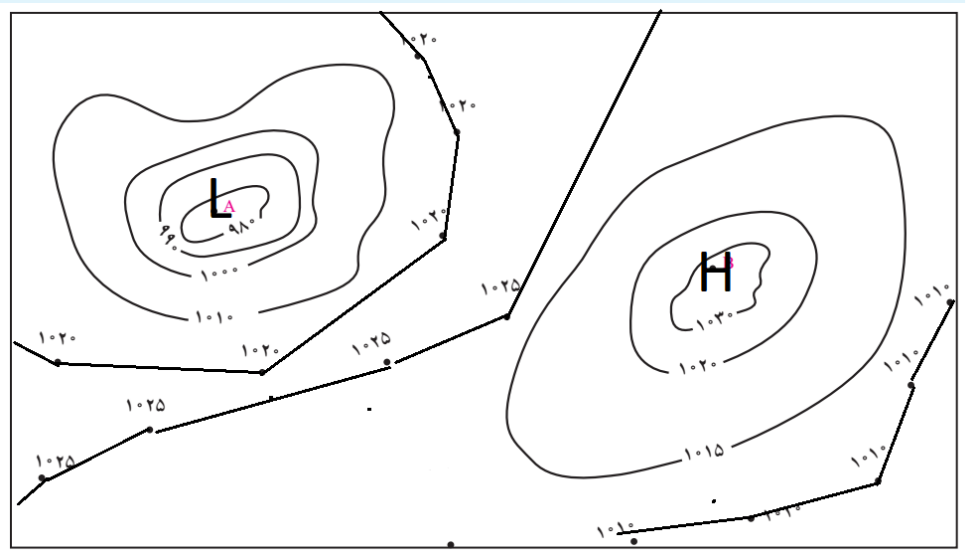
– کدام یک از نواحی پر فشار (آنتی سیکلون) و کدامیک کم فشار (سیکلون) است؟ با حرف H و L نام گذاری کنید.

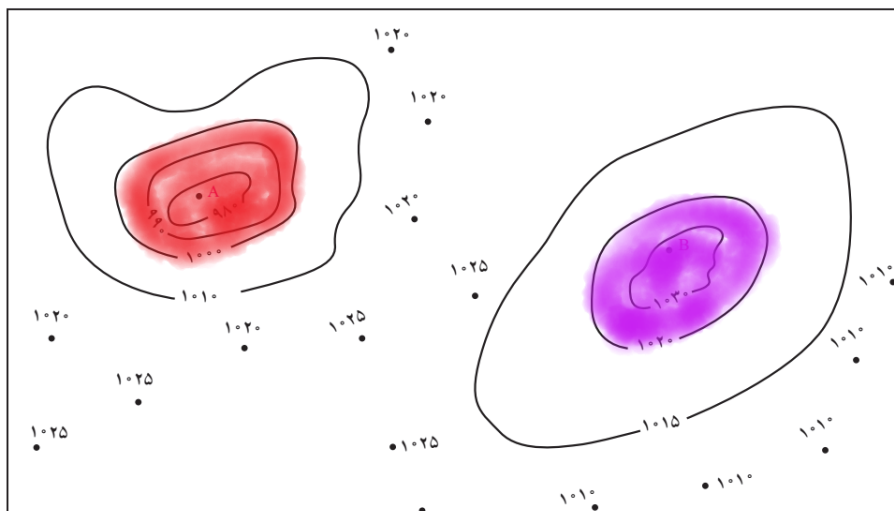
– کدام یک پایین ترین فشار را دارد؟ مقدار فشار آن چقدر است؟

کمترین مقدار فشار هوا در غرب نقشه و در نقطه L مشاهده می شود و میزان فشار هوا در آن ۹۸ هکتوپاسکال است.

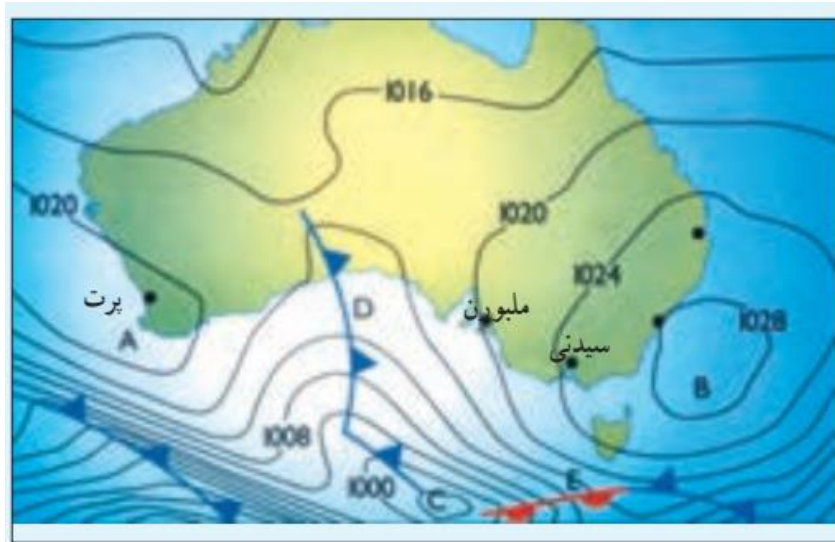
– نقشه را کامل کنید و منحنی های هم فشار را با وصل کردن نقاط به یکدیگر رسم کنید.

– مناطقی را که فشار آنها بالای ۱۰۲۰ میلی بار است، رنگ آبی بزنید. مناطقی را که فشار آن ها کمتر از ۱۰۰۰ میلی بار است، رنگ قرمز بزنید.

۲– این نقشه، هوای استرالیا را در یک روز معین از سال نشان می دهد؛

– نوع فشار را در نقاط B، A و C معین کنید.

میزان فشار هوا در نقطه A، ۱۰۲۰ هکتوپاسکال

میزان فشار هوا در نقطه B، ۱۰۲۸ هکتوپاسکال – پر فشار است

میزان فشار هوا در نقطه C، ۱۰۰۴ هکتوپاسکال – کم فشار است

– نوع جبهه را در D و E معین کنید.

نوع جبهه در D جبهه سرد می باشد و در E جبهه گرم می باشد.

– از میان دو شهر سیدنی و پرت، کدام یک گرم تر و کدام خنک تر است؟ چرا؟

شهر پرت خنک تر است زیرا در پشت جبهه سرد قرار دارد.

پاسخ فعالیت های درس ۴

۱- نوع ناهمواری (دشت، قله، رشته کوه، فلات و) ... را در جای خالی بنویسید.

دشت ..... ایالت آندراپرادش - هند

رشته کوه ..... آند - امریکای جنوبی

فلات ..... استرالیا

قله ..... کی ۲ - پاکستان

جزیره ..... روبن - افریقای جنوبی

تپه ..... شرق بیت المقدس

۲- نمونه ناهمواری های بالا را روی یک نقشه طبیعی جهان پیدا کنید و نشان دهید.

۳- با توجه به معلومات قبلی خود بگوئید هر یک از این ناهمواری ها چگونه پدید آمده اند.

رشته کوه آلپ: برخورد دو ورقه آفریقا و اوراسیا

رشته کوه راکی: برخورد دو ورقه امریکای شمالی و ورقه اقیانوس آرام

رشته کوه آند: برخورد دو ورقه امریکای جنوبی و ناکازاکی

قله کلیمانجارو: فعالیت های آتشفشانی و خروج مواد مذاب

دشت لوت: عوامل تکتونیکی (وجود هسته مقاوم و مقاومت در مقابل چین خوردگی)

فلات تبت: عوامل تکتونیکی

قله دماوند: فعالیت های آتشفشانی و خروج مواد مذاب

— بیندیشیم:

فرض کنید در سطح زمین هیچ یک از اشکال ناهمواری ها مانند کوه، تپه و دره دیده نمی شد. به نظر شما، این وضعیت چه پیامدهایی برای محیط زمین و زندگی انسان داشت؟ در این حالت چهره زمین بسیاریکنواخت بود و تنوع اقلیمی و ناهمواری در زمین به وجود نمی آمد. رودهای خروشان بسیار کم بودند و جلگه ها و خاک های حاصلخیز بسیار کمتر بودند.

فعالیت

۱- نوع فرسایش را در هر یک از شکل های زیر معین کنید و به اختصار بنویسید فرسایش چگونه اتفاق می افتد.

..... (۴)

..... (۳)

..... (۲)

..... (۱)

شماره ۱: فرسایش به وسیله آب های جاری موجب تشکیل دره های عمیق می شود.
شماره ۲: امواج دریا با انرژی زیادی که دارند به وسیله نیروی باد به سواحل صخره ای برخورد می کنند و موجب فرسایش سواحل صخره ای می شوند و این صخره ها در طی زمان عقب نشینی می کنند.

شماره ۳: یخچال های کوهستانی با توجه به وزن زیاد خود و شیب کوهستان به طرف پایین حرکت می کنند و مواد مختلفی را با خود حمل می کنند و موجب فرسایش نواحی کوهستانی می شوند.

شماره ۴: وزش شدید باد همراه با دانه های کوچک و سخت ماسه ای و برخورد آن ها به ناهمواری های نواحی بیابانی موجب فرسایش این ناهمواری ها می شوند. اشکال مختلف فرسایشی را ایجاد می کنند.

۲- در صورتی که ذوق ادبی دارید، یکی از موضوعات آب جاری، باد و موج دریا را انتخاب کنید و درباره آن مطلبی در قالب یک قطعه نثر یا نظم ادبی بنویسید. در متن خود به طور مستقیم یا غیرمستقیم به فرسایش اشاره کنید.

...

۱- بیندیشیم: به نظر شما بیشتر دره های ایران اشکل هستند یا اشکل؟ چرا؟

بیشتر دره های ایران اشکل اند به دلیل جوان بودن کوه های ایران

۲- آیا تاکنون از یک غار یا چشمه آهکی دیدن کرده اید؟ آن مکان را توصیف و شرح بازدید و مشاهده خود را در کلاس بیان کنید.

غاز نخجیر یکی از غارهای زیبای کشورمان است که در استان مرکزی در نزدیکی شهر دلیجان است و بسیار زیباست و...

۱- روی مدلهای صفحه ۴۷، ۴۶، ۴۴ و ۵۰ فرآیند فرسایش، نوع و چگونگی پدید آمدن اشکال ژئومورفولوژیکی را توضیح دهید.

در صفحه ۴۴: رودها در نواحی کوهستانی بلند موجب ایجاد دره های عمیق اشکل می شوند.

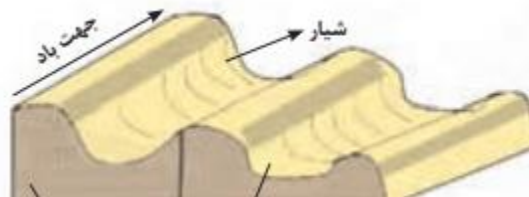

در صفحه ۴۶: نفوذ آب باران که دارای اسید ضعیفی است در جاهایی که سنگ آهک وجود دارد به داخل سنگ های نفوذ کرده و موجب پیدایش درزها و شکاف هایی می شوند و با گسترش عمل انحلال موجب پیدایش غارها می شوند که در عمل رسوب گذاری در غارها در سقف غارها استلاگتیت و در کف غارها استلاگمیت ها به وجود می آیند و با خروج آب ها از ناهمواری های آهکی، چشمه های آهکی به وجود می آیند.

در صفحه ۴۷: در بیابان هایی مانند لوت جاهایی وجود دارد که دارای رسوبات نرم می باشد. در اثر ریزش باران های بسیار شدید در دشت لوت در ۱۰ هزار سال پیش شیارهایی به وجود آمد. سپس با تغییر اقلیم و خشک شدن اقلیم لوت وزش بادهای شدید در روی این شیارها، کلوت ها کامل شدن و به شکل امروزی درآمدند.

در صفحه ۵۰: در اثر برخورد امواج دریا به ناهمواری های سنگی ابتدا شکاف هایی را ایجاد می کند و سپس شکاف ها در اثر ادامه فرسایش توسط امواج به حفره هایی تبدیل می شود و سپس حفره ها به طاق دریایی تبدیل می شود و با ادامه فرسایش طاق دریایی از بخش اصلی جدا و به ستون های سنگی دریایی تبدیل می شود.

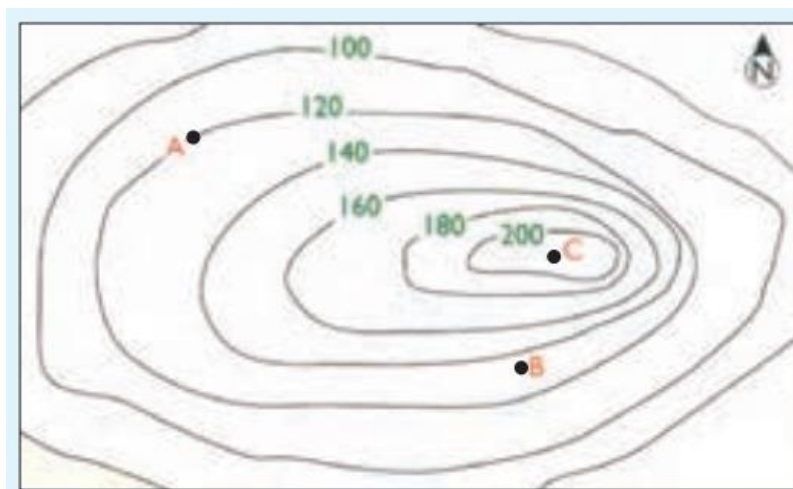
۲- الف) کدام یک از اشکال فرسایش بیابانی یا ساحلی را تاکنون در محل زندگی خود یا مناطق دیگر دیده‌اید؟

بستگی به محل زندگی افراد دارد. مثلاً کسانی که در نواحی خشک و بیابانی کشور زندگی می‌کنند احتمالاً تپه‌های ماسه‌ای، سنگفرش بیابان و یاردانگ را دیده‌اند...

ب) اگر قرار باشد با یک گروه طبیعت‌گرد برنامه بازدید علمی و تحقیقی درباره اشکال فرسایشی داشته باشید، پیشنهاد شما کدام نواحی و اشکال فرسایشی است؟ چرا؟
بستگی به منطقه مورد بازدید دارد و... مثلاً اگر منطقه مورد بازدید استان کرمان باشد می‌توان بازدید از کلات‌ها را پیشنهاد داد زیرا بسیار زیبا هستند و...

مهارت‌های جغرافیایی

به نقشه توجه کنید!

۱- تصویر چه نوع ناهمواری را نشان می دهد؟

تپه را نشان می دهد.

۲- فاصله منحنی های میزان چند متر است؟

۲۰ متر

۳- نقطه A چقدر از سطح دریا ارتفاع دارد؟ چرا؟

ارتفاع نقطه A، ۱۲۰ متر است زیرا اختلاف ارتفاع منحنی های میزان ۲۰ متر است و نقطه A بعد از منحنی ۲۰۰ متر قرار دارد و این نقطه در وسط قرار دارد.

۴- نقطه B تقریباً چقدر از سطح دریا ارتفاع دارد؟ چرا؟

ارتفاع نقطه B حدود ۱۳۴ متر می باشد. زیرا این نقطه بین منحنی میزان ۱۲۰ و ۱۴۰ متر قرار دارد و این نقطه به منحنی میزان ۱۴۰ متر نزدیک تر است تا منحنی میزان ۱۲۰ متر.

۵- نقطه C چیست؟

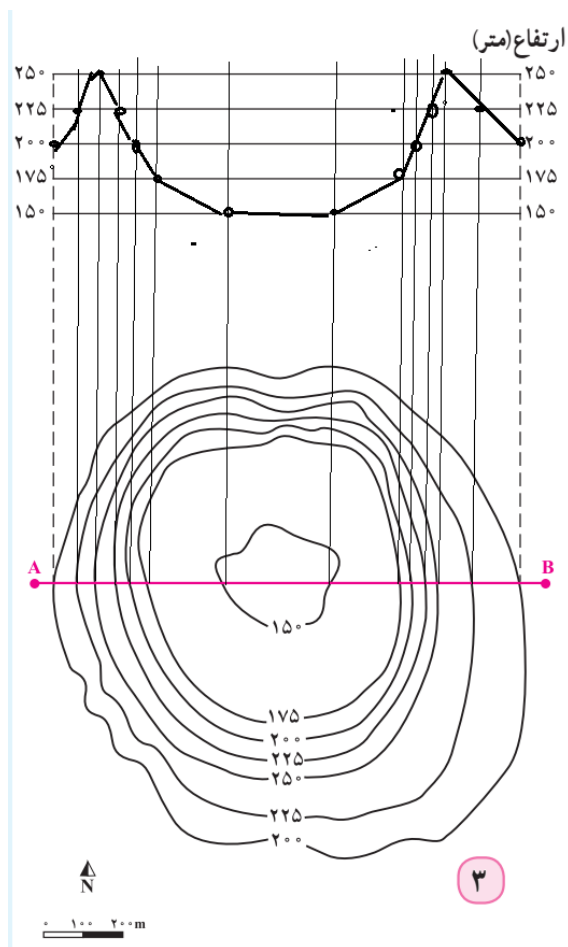
نقطه C قله ای است ۲۱۰ متری

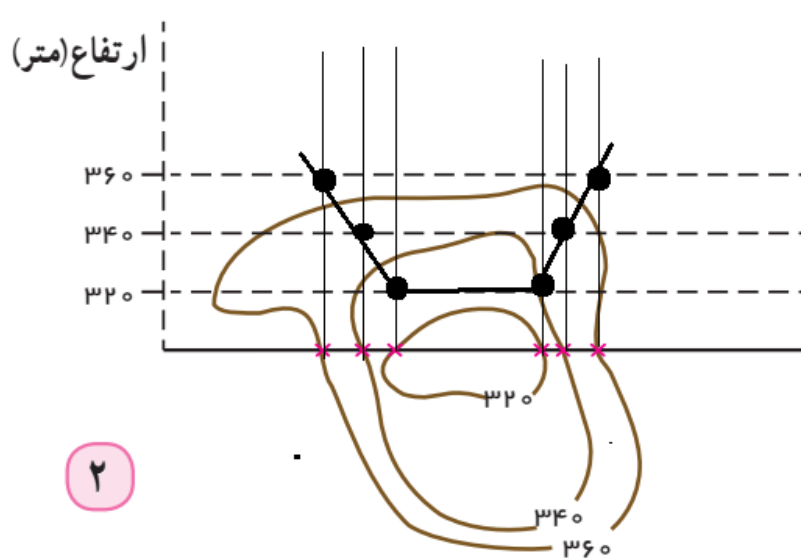
۶- شیب در سمت شرق بیش تر است یا غرب؟ چرا؟

میزان شیب در قسمت شرق بیش تر است زیرا فاصله منحنی های میزان به یکدیگر نزدیک تر است و میزان شیب در سمت مغرب کمتر است زیرا فاصله منحنی های میزان از یکدیگر بیشتر است.

رسم نیمرخ توپوگرافی

برای اینکه شکل پدیده‌ها و شیب آنها را تشخیص بدهیم، نیمرخ توپوگرافی را رسم میکنیم. به کمک دبیر و دقت در شکل، مراحل ترسیم نیمرخ را توضیح دهید. سپس با تمرین روی شکل‌های ۲ و ۳، نیمرخ توپوگرافی را رسم کنید.

پاسخ فعالیت های درس ۵

۱- یکی از چهار محیط کره زمین، زیست کره (بیوسفر) است که موجودات زنده را شامل می شود. تصویر (۱) را مشاهده کنید و درباره اجزای زیست کره، یعنی گیاهان، جانوران و انسان، به پرسش های زیر پاسخ دهید.

الف) کدام یک از این اجزاء، نقش اساسی تری در حیات و بقای زیست کره دارد؟ چرا؟
گیاهان زیرا با عمل فتوسنتز غذا تولید می کنند.

ب) کدام یک از این اجزاء، بیشترین وابستگی را به محیط طبیعی زندگی خود دارد و قادر به تغییر دادن محیط نیست؟

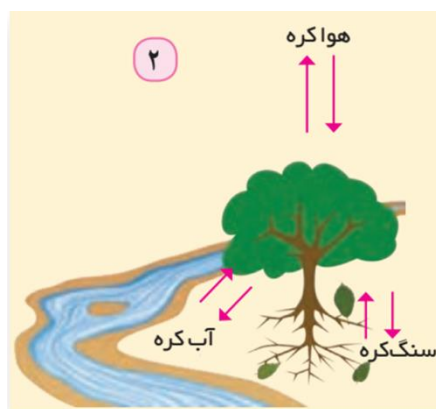
جانوران زیرا از نظر غذایی وابسته به گیاهان هستند و از نظر غذایی وابسته اند.

پ) کدام یک از این اجزاء، از آغاز آفرینش زیست کره بیشترین تغییر را در آب کره، سنگ کره و هوا کره به وجود آورده است؟

انسان زیرا از طریق ساخت ابزار و پیشرفت فناوری فضاهای مختلف زندگی در کره زمین را به شدت تغییر داده است.

ت) تصویر ۲ یک عضو زیست کره را در تعامل با محیط نشان می دهد؛ از این تصویر چه می فهمید؟

ث) هریک از موارد زیر را با ذکر مثال توضیح دهید.

درخت با هوا کره و سنگ کره و آب کره ارتباط دارد. درخت در روی خاک و سنگ کره قرار دارد و آب مورد نیاز خود را از رودخانه تامین می کند و از طریق دی اکسید کربن موجود در هوا و نور خورشید غذا تولید کرده و اکسیژن وارد هوا می کند و....

رابطه متقابل زیست کره و هوا کره؛

همه موجودات زنده (گیاهان و جانوران و انسان و...) به عناصر موجود در هوا مانند اکسیژن و دی اکسید کربن نیاز دارند.

رابطه متقابل زیست کره و آب کره؛

همه موجودات زنده به آب نیاز دارند و بیشتر موجودات زنده در اقیانوس ها و دریاها زندگی می کنند و موجودات داخل خشکی هم برای تامین آب مورد نیاز خود به رودخانه ها و دریاچه ها و آب های زیرزمینی و.... نیاز دارند.

رابطه متقابل زیست کره و سنگ کره.

همه موجودات زنده در بستری زندگی می کنند که سنگ کره نام دارد. در واقع اگر سنگ کره و خاک وجود نداشت موجودات زنده به وجود نمی آمدند.

۲— نور خورشید چه نقشی در حیات روی سیاره زمین دارد؟

نور خورشید تامین کننده انرژی در فضای زندگی است. گیاهان و جانوران و انسان به نور خورشید برای زندگی نیاز دارند و نور خورشید منبع انرژی برای بوم سازگان می باشد و....

دانسته های خود را بیازمایید.

الف) در جغرافیای پایه نهم با انواع زیست بوم ها و ویژگی های آنها آشنا شده اید. اکنون هریک از تصاویر زیر را با توجه به راهنمای نقشه صفحه قبل نام گذاری کنید.

ب) پوشش گیاهی غالب و دو جانور از هر زیست بوم را نام ببرید.

در تایگا جنگل های صنوبر و کاج و انواع خرس و گرگ و... زندگی می کنند.

در ساوان انواع گوزن و آهو و فیل و...

در جنگل های بارانی استوایی انواع درخت قهوه و موز و نارگیل و انواع میمون ها زندگی می کنند.

در نواحی کوهستانی نقاط مختلف کره زمین انواع گیاهان و جانوران زندگی می کنند.

پ) رابطه عرض جغرافیایی را با انواع زیست بوم ها توضیح دهید (مدار استوا، اطراف

مدار رأس السرطان و رأس الجدی، مدار قطبی و...)

عرض جغرافیایی با اقلیم و نوع بوم سازگان ارتباط دارد. در اطراف خط استوا زیست بوم جنگل

های استوایی قرار دارد. در اطراف مدار رأس السرطان زیست بوم بیابانی قرار دارد. در اطراف مدار

قطبی زیست بوم جنگل های تایگا قرار دارد.

ت) انبوه ترین و متراکم ترین پوشش گیاهی در کدام زیست بوم وجود دارد؟ فقیرترین

پوشش گیاهی در کدام زیست بوم ها مشاهده می شود؟ چرا؟

انبوه ترین و متراکم ترین پوشش گیاهی در زیست بوم جنگل های استوایی وجود دارد به دلیل بارش زیاد و دمای یکنواخت در استوا.

فقیرترین پوشش گیاهی در زیست بوم بیابانی است به دلیل شرایط نامناسب طبیعی مانند بارش کم و خشکی هوا.

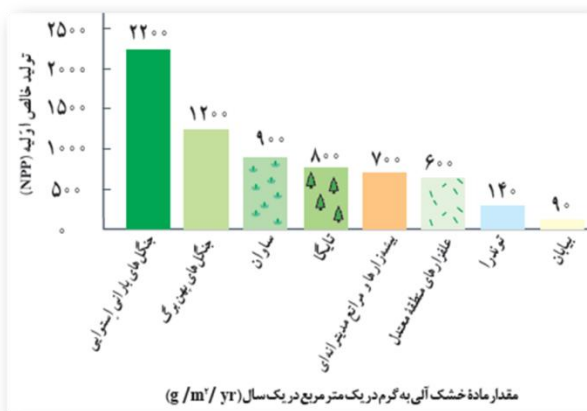
ث) درختان در جنگل های مناطق معتدل و تایگا چه فرقی با هم دارند؟ چرا؟

درختان جنگل های مناطق معتدل معمولاً پهن برگ اند و درختان جنگل های تایگا سوزنی برگ اند.

ج) آیا همه زیست بوم ها در همه قاره ها وجود دارند؟ توضیح دهید.

همه زیست بوم ها در همه قاره ها وجود ندارد. مثلاً در آفریقا زیست بوم جنگل های تایگا وجود ندارد و در قاره اروپا زیست بوم جنگل های استوایی وجود ندارد.

— با توجه به نمودار، بگویید کدام زیست بوم بیشترین میزان تولید مواد آلی و کدام زیست بوم ها کمترین میزان را تولید می کنند. چرا؟

انرژی دریافتی روزانه در مناطق نزدیک قطبی حدود ۱۰۰۰ کالری در سانتی مترمربع است؛ در حالی که در مناطق معتدله حدود ۴۰۰۰ کالری و در مناطق استوایی ۸۰۰۰ کالری در سانتی مترمربع است.

زیرا سرعت رشد پوشش گیاهی در نواحی استوایی بیش تر از نواحی قطبی است و میزان تولید ماده آلی در نواحی استوایی بیش تر از نواحی قطبی است.

۲— با توجه به نمودار، توضیح دهید چرا جنگل های بارانی استوایی، مهم ترین زیست بوم و ذخیره زیستی سیاره زمین محسوب می شود؟

جنگل های استوایی مهم ترین ذخیره گاه های جنگلی در کره زمین می باشد و به دلیل تولید زیاد اکسیژن به ریه های تنفسی زمین معروف هستند.

۱- الف) روی یک برگه جدولی بکشید و قابلیت ها و محدودیت های سه محیط ساحل، بیابان و کوهستان را در ستون های جداگانه بنویسید.

محیط کوهستان		محیط بیابان		محیط ساحل	
محدودیت ها	قابلیت ها	محدودیت ها	قابلیت ها	محدودیت ها	قابلیت ها
شرایط سخت طبیعی مانند سرمای شدید به ویژه در شب ها، کاهش اکسیژن و مشکلات تنفسی؛	تنوع زیستی گیاهی و جانوری	کمبود آب و خاک برای کشاورزی	گردشگری	بالا آمدن سطح آب دریا	ماهگیری
مشکل بودن حمل و نقل و احداث راه ها، خطرات برف و یخ بندان؛	تأمین منابع آب شیرین	حرکت ماسه های روان و فرسایش خاک	وجود انواع معادن	آلودگی سواحل و دریاها	فعالیت های بازرگانی
.....	...	...	قابلیت تولید انرژی خورشیدی	...	گردشگری
.....	...	...	...	....	...

ب) در یک جدول دیگر حداقل سه راهکار برای حفاظت از هر یک از این محیط ها بنویسید.

محیط ساحل	محیط بیابان	محیط کوهستان
حفاظت از سواحل در مقابل بالا آمدن آب و کاهش انرژی امواج با نصب و احداث انواع حفاظ های عمودی، موج شکن و دیواره های دریایی و نظایر آن؛	کاشت گیاهان سازگار و مقاوم با نواحی خشک مانند بنه و گنار، اکالیپتوس و اقاچیا؛	حفاظت از تنوع زیستی و حیات وحش
پاک سازی سواحل از انواع آلودگی ها، تدوین مقررات و قوانین و نظارت بر فعالیتهای گردشگری و سایر فعالیت ها؛	مقابله با برداشت بی رویه از آب های زیرزمینی و چرای بی رویه دام ها؛	پاک سازی کوهستان ها از آلودگی ها
زهکشی اراضی ساحلی (خارج کردن آب از آنها) و..	...	تدوین قوانین و مقررات برای فعالیت های گوناگون انسان در کوهستان و...

۲- الف) علل گسترش بیابان ها چیست؟

- خشکسالی و گرم شدن هوا و کاهش بارندگی،

- حفر چاه های عمیق و نیمه عمیق در مناطق خشک و استفاده بی رویه از آب های زیرزمینی،

- از بین رفتن پوشش گیاهی؛ برای مثال کندن بوته ها و علف ها برای تأمین سوخت ساکنان حاشیه بیابان ها.

ب) چند گیاه سازگار با نواحی بیابانی برای مقابله با فرسایش خاک نام ببرید.

بَنه و کُنار، اکالیپتوس و اقاچیا؛

پ) به نظر شما، از کدام قابلیت بیابان می توان برای حل مشکل تأمین سوخت ساکنان این ناحیه به جای کندن بوته ها استفاده کرد؟

توسعه انرژی خورشیدی و بادی در بیابان ها

۳- چرا سواحل نسبت به بیابان ها و کوهستان ها جمعیت بیش تری را در خود جای داده اند؟

زیرا اغلب شهرهای بزرگ و بندری جهان به دلیل وجود شرایط مناسب طبیعی و اقتصادی در سواحل قرار گرفته اند.

۴- الف) کدام قابلیت محیطی در هر سه محیط ساحل، بیابان و کوهستان وجود دارد؟ گردشگری

ب) کدام راهکار حفاظتی در هر سه محیط به کار گرفته می شود؟ پاکسازی و حفاظت

۵- با مراجعه به قرآن کریم، ترجمه آیاتی را که در این درس نوشته شده کامل کنید و تفسیر آن را جست و جو کنید و در کلاس ارائه دهید.
و او خدایی است که دریا را برای شما مّ سخر کرد تا از گوشت تازه (ماهیان حلال) آن تغذیه کنید و ...

و در آن کوههای استوار و بلندی قرار دادیم و آبی گوارا به شما نوشاندیم .

۱- با مراجعه به نقشه آسیا، بگویید: دو کشور وسیع همسایه نپال کدام اند؟ چین در شمال نپال و هند در جنوب

چرا آیین های هندو و بودا در این کشور رواج دارد؟
همسایگی این کشور با چین (دین بودایی) و هند (دین هندو)

۲— چرا کاتماندو با وارونگی دما مواجه می شود؟

زیرا شهر کاتماندو در یک دره واقع شده است و در برخی از روزهای سال با پدیده وارونگی دما و آلودگی هوا مواجه می شود.

۳— چه عواملی موجب جذب گردشگران به نپال می شود؟

جاذبه های طبیعی و مناظر و چشم اندازهای زیبا و مکان های بکر در این کشور بسیار زیاد است. علاوه بر جاذبه های طبیعی، آثار تاریخی و معابدی که به عنوان میراث جهانی ثبت شده اند، مردم خونگرم و مهربان و هم چنین تنوع فرهنگ های بومی در کوهستان ها موجب رونق گردشگری و علاقه مندی جهانگردان به سفر به این ناحیه شده است.

۴— چرا مردم نپال در تأمین غذا، درمان و دسترسی به برق و تجهیزات زندگی دچار مشکل هستند؟

به دلیل مشکل ارتباطی و آمدو شد، این نواحی برای امور درمانی و پزشکی نیز با مشکل مواجه می شوند. اغلب مردم نپال از نظر دسترسی به برق نیز در مضیقه اند.

۵— چرا کشور نپال با خطر وقوع زلزله های شدید روبه روست؟

کشور نپال در محل نزدیک شدن دو ورقه هند و اوراسیا می باشد و حرکت همگرایی این ورقه تکتونیکی موجب زمین لرزه های شدید در این کشور می شود.

۶— به تصویر فیل سواری گردشگران در نپال توجه کنید. نظر شما درباره استفاده از

حیوانات، نظیر شتر و فیل، برای تفریح گردشگران چیست؟ با آن موافقید یا مخالف؟ چرا؟ استفاده از حیوانات مانند شتر و فیل برای تفریح زمانی مناسب است که به این حیوانات آسیبی نرسد و انسان ها با آن ها رفتار مناسبی داشته باشند.

پاسخ فعالیت های درس ۶

فعالیت صفحه ۶۸

۱— در این یادداشت ها به کدام عناصر و جنبه های فرهنگی دو مکان اشاره شده است؟ توضیح دهید و آنها را مقایسه کنید.

۲— چه عواملی موجب می شود مکان های مورد بازدید این دو گردشگر را دو ناحیه فرهنگی جدا از هم بدانیم؟

تفاوت زبان و دین دو کشور چین و ایتالیا در دومتن مشاهده می شود.

۱- فعالیت شماره ۱ و ۲، مهارت های نقشه خوانی را انجام دهید.

این فعالیت را در صفحه ۸۲ انجام دهید.

۲— چرا سه زبان چینی، انگلیسی و اسپانیایی از پرمتکلم ترین زبان های جهان محسوب می شوند؟ برای هر مورد، دلیل بیاورید.

زبان چینی: زیرا بیش از ۱ میلیارد نفر متکلم دارد.

زبان انگلیسی: زیرا زبان علمی دنیاست و در دنیا برای انجام فعالیت های علمی به این زبان نیاز است.

زبان اسپانیایی: زیرا قبلا کشور اسپانیا استعمارگر بود و در کشورهای تحت سلطه خود زبان اسپانیایی را رواج داده است.

۱- آیا ممکن است زبان ها نیز مانند گونه های زیستی در خطر انقراض قرار بگیرند؟ چه عواملی موجب از بین رفتن زبان ها می شود؟

بله زبان ها مانند گونه های زیستی در خطر انقراض می باشند. عوامل مختلفی موجب از بین رفتن زبان ها می شود مانند رشد و گسترش ارتباطات در دنیا و پدیده جهانی شدن.

از بین رفتن یک گویش محلی و یک زبان قومی، به تنهایی رنج آور و تأسف برانگیز است اما دردناک تر، آن است که از میان رفتن یک زبان یا یک گویش، مساوی است با از بین رفتن یک تاریخ و فرهنگ شفاهی یک قوم و یک ملت.

پیش‌بینی می‌شود که نصف زبان‌های هنوز زنده دنیا - بیشتر زبان‌هایی که ثبت نشده، نانوشته و خارج از اجتماع خود ناشناخته‌اند - تا پایان قرن آینده از بین بروند.

۲- چرا حفظ تنوع زبان‌ها مهم است؟

زبان‌ها در هر ناحیه و کشور جزئی از هویت آن کشور و ناحیه می‌باشد و باید این هویت حفظ شود.

دلایل محکمی اعم از دلایل سیاسی، آموزشی تحصیلی، علمی و فرهنگی وجود دارد که زبان‌های در خطر انقراض را نجات بدهیم و زبان‌های کمتر قدرتمند را تقویت کنیم؛

یک دلیل سراسر است از منظر عدالت و حقوق اقلیت است؛ همیشه قدرتمند، زبان خود را به بی‌قدرت تحمیل می‌کند؛ با به رسمیت شناختن زبان‌های کم‌قدرت، آنها نیز رو به سوی توانمندی می‌روند و آن‌گاه رابطه‌های برابرتری میان گویشوران زبان‌های گوناگون برقرار می‌شود. برای بعضی نیازها یک گروه مجبور به یادگیری زبان گروه دیگر می‌شوند و برای نیازهای دیگر بالعکس.

دلیل دیگر این است که هر زبانی مخزنی از تاریخ، ادبیات، دانش و خرد در خود دارد که با از دست رفتن هر کدام، فرهنگ و تمدن عمومی بشر به درجاتی فقیرتر می‌شود. (ممکن است حوزه مورد علاقه شما مربوط به تکنولوژی‌های مدرن باشد و تمام نیازتان را در حوزه زبان‌های قدرتمند به راحتی پیدا کنید و نیازی به مخزن دانش زبان‌های ضعیف نداشته باشید. اما خودخواهی را کنار بگذارید. برای محققانی که به دریافت و پردازش مفاهیم - مثلاً مفهوم رنگ - در گیرنده‌های حسی انسان و نمود آن در مفهوم‌سازی ذهن علاقه دارند، یافته‌ها یا داده‌هایی از تک‌تک زبان‌های دنیا ارزشمند و روشنگرانه است.)

از سوی دیگر، کودکان وقتی به زبان مادری آموزش ببینند، بازده آموزشی‌شان بسیار بالاتر است، و البته حکومت‌ها اغلب، آنقدر درگیر تبلیغات و همسان‌سازی هستند که این حق اولیه را نادیده می‌گیرند.

چندزبانگی به رشد شناختی افراد و اجتماعات کمک می‌کند و به طور بالقوه ظرفیت همدلی و آزاداندیشی را در افراد و گروه‌ها تقویت می‌کند.

یک دلیل روانشناختی اجتماعی هم وجود دارد. پیوستگی فرهنگی و زبانی حس اجتماعی افراد را تقویت می‌کند و گسست‌های زبانی که در مدت عمر یک فرد (و نه مثلاً در طول قرن‌ها) رخ بدهد به سرگردانی در حیات اجتماعی افراد منجر می‌شود. (نمونه این حس سرگردانی را در پیمان‌های کوچک در زندگی مهاجران شاهدیم. بیشتر مهاجران با این حس بیگانگی با فرزند آشنا هستند، بیگانگی‌ای که صرفاً به دلیل اختلاف سن نیست؛ بلکه ناشی از آن است که فرزند در زبانی متفاوت با زبان والدین، رشد کرده و آموزش دیده است.)

چندزبانگی به رشد شناختی افراد و اجتماعات کمک می‌کند و به طور بالقوه ظرفیت همدلی و آزاداندیشی را در افراد و گروه‌ها تقویت می‌کند. اما باید دانست که چندزبانگی بیشتر از آنکه به جمعیت محدودی از انسان‌ها که در مسیر تحصیلات عالی قرار گرفته و مختارانه زبان‌های گوناگون را آموخته‌اند ارجاع داده شود، بیشتر توصیف‌گر وضعیت میلیون‌ها انسان دیگری است که گزینه دیگری به جز آموزش به زبان‌های قدرتمند همسایه خود نداشته‌اند.

۳— الف) چرا جامعه ما به تأسیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی اقدام کرده است؟

حفظ زبان و ادب پارسی

ب) وظیفه این نهاد چیست؟

برنامه ریزی جهت نگهداری از زبان و ادب پارسی و حفظ زبان شیرین پارسی درمقابل گسترش دیگرزبان‌ها.

پ) چگونه می توان از اقدامات این نهاد حمایت و پشتیبانی کرد؟

اجرای برنامه های فرهنگستان زبان و ادب فارسی در رسانه های مختلف از جمله کتاب های درسی و صدا و سیما.

۴- الف) به نظر شما، از چه راه هایی می توان زبان فارسی را گسترش داد؟

- استفاده از زبان فارسی به شیوه درست در گروه ها و شبکه های مجازی
- یادگیری اشعار و متون ادب پارسی و استفاده از آنها در مجامع عمومی

ب) از چه راه هایی می توان زبان های قومی و محلی کشور ایران را تقویت کرد؟

فعالیت صفحه ۷۵

نمایشگاه عکس برپا کنید. با راهنمایی معلم یک مسابقه عکاسی اجرا کنید. افراد داوطلب از یک چشم انداز فرهنگی عکس بگیرند و در زیر هر تصویر درباره عناصری که در چشمانداز مشاهده میشود، توضیح مختصری بنویسند. تصاویر را به دیوار کلاس یا راهروی مدرسه نصب کنید. برای دو مورد از بهترین تصاویر، جایزه در نظر بگیرید.

این فعالیت را در مدرسه انجام دهید.

۱- با مطالعه نقشه نواحی فرهنگی جهان در صفحه قبل و پیش دانسته های خود، جاهای خالی را پر کنید.

این ناحیه شامل ..... ، اروپای شمالی و غربی،
استرالیا و اقیانوسیه است.

امریکای شمالی

از ویژگی‌های این ناحیه، غلبهٔ زبان ..... و لاتین، سطوح بالای صنعتی شدن، شهرنشینی و تجارت است. دین مردم این ناحیه مسیحیت است (پروتستان و کاتولیک). دنیاگرایی و کاهش اعتقاد به دین (سکولاریزم) در این ناحیه رواج دارد.

ژرمن

این ناحیه، روسیه و اروپای ..... و مرکزی را دربرمی‌گیرد.

اروپای شرقی

اسلاوها به زیرشاخه‌های متعدد زبان اسلاویک و بالتو اسلاویک*، صحبت می‌کنند. در این ناحیه، دین مسیحیت شاخهٔ ..... غالب است. گروه‌های اقلیت مسلمان نیز در این ناحیه زندگی می‌کنند. البته ماده‌گرایی* و کاهش اعتقاد به دین به دلیل غلبهٔ طولانی کمونیسم* در این ناحیه رواج دارد. معماری سبک اسلاو در این ناحیه مشاهده می‌شود.

ارتدوکس

قلمرو وسیعی از قارهٔ آسیا و شمال قارهٔ ..... را دربرمی‌گیرد. به‌علاوه، دین اسلام در جنوب شرق آسیا در کشورهایی مانند ..... و مالزی گسترش یافته است.

افریقا

در این ناحیه، زبان‌ها، قومیت‌ها و فرهنگ‌های متعدد وجود دارد، اما غلبهٔ دین ..... در زندگی اجتماعی، قوانین و باورها، موجب شکل‌گیری اشتراکات فرهنگی بسیاری شده است. مساجد از مهم‌ترین جلوه‌های معماری این ناحیهٔ وسیع‌اند.

(مطالعه موردی جهان اسلام را بخوانید.)

اسلام

این ناحیه، شامل افریقای مرکزی و ..... است.

جنوب افریقا

قلمرو نژاد ..... پوست است و فرهنگ آن ترکیبی از فرهنگ قبایل مختلف است و ادیان قبیله‌ای در این ناحیه وجود دارد؛ هرچند در دوران استعمارگری اروپا و آمریکا از دین ..... تأثیر پذیرفته است. خانواده‌های زبانی متعددی در این ناحیه وجود دارد. معماری بومی این ناحیه برگرفته از شرایط طبیعی و آب و هوا، و متناسب با مصالح موجود در طبیعت است.

سیاه-مسیحیت

این ناحیه مشرق و جنوب و جنوب شرقی آسیا را در برمی‌گیرد.

خاستگاه دو تمدن بزرگ چین و ..... بوده است.

هند

در هند، مذهب هندوئیسم غلبه دارد. هرچند مبدأ دین بودایی نیز کشور هند است اما این دین در شرق آسیا در ژاپن و کره جنوبی گسترش یافته است. تأثیرپذیری از این دو دین و زندگی روستایی متأثر از کشت ..... و آب‌وهوای موسمی از دیگر اشتراکات این ناحیه است. غلبه جلوه‌های طبیعت و استفاده از چوب و سقف‌های چند طبقه در معماری این نواحی مشاهده می‌شود.

برنج

این ناحیه شامل آمریکای ..... و ..... است.

آمریکای مرکزی و آمریکای جنوبی

مذهب کاتولیک، که با مذاهب بومی و قبیله‌ای آمیخته شده، و همچنین زبان‌های دو کشور استعمارگر ..... و ..... در این ناحیه رواج دارد. به‌طور کلی، اقتصاد و فرهنگ این ناحیه، مشابه اروپای مدیترانه‌ای است.

اسپانیا-پرتغال

۲- با همفکری یکدیگر، یکی از نواحی فرهنگی جهان را روی نقشه انتخاب کنید و براساس معیارهایی، آن را به دو یا چند ناحیه فرهنگی خردتر تقسیم نمایید.

مثلا ناحیه فرهنگی اسلام را با توجه به نوع مذاهب می توان به دو ناحیه اصلی تقسیم کرد. ناحیه اهل تسنن و ناحیه شیعیان.

فعالیت صفحه ۸۲

۱- تصویر زیر، روستایی را در ایران نشان می دهد. این تصویر به کدام یک از موضوعات این درس مربوط است؟ برداشت خود را توضیح دهید.

این تصویر پخش سلسله مراتبی را در یک روستا نشان می دهد. محصولات کامپیوتری ابتدا وارد تهران و شهرهای بزرگ شد و سپس وارد شهرهای کوچک تر و سپس وارد روستاها گردید بنابراین پخش سلسله مراتبی را، این تصویر نمایش می دهد.

۲- با کاوش و بررسی در محل زندگی خود، چند پدیده، مانند نوع پوشاک، غذا، ورزش و رسوم، را که از نواحی دیگر ایران یا جهان به ناحیه زندگی شما منتقل شده است، شناسایی و در کلاس معرفی کنید.

موارد مختلف را شناسایی و در کلاس ارائه کنید.

۳- چه عواملی موجب پخش فرهنگی می شود؟ نام ببرید.

در دنیای امروز علاوه بر مهاجرت و دادوستد، گردشگری و جهانگردی، استفاده از انواع رسانه ها (کتاب و مجلات، تلویزیون و اینترنت و ...) و انقلاب در فناوری اطلاعات و ارتباطات، نقش مهمی در پخش فرهنگی دارند.

۴- به نظر شما، پخش فرهنگی در چه زمینه هایی مثبت و قابل قبول، و در چه زمینه هایی نامناسب و منفی است؟ نظر خود را با استدلال توضیح دهید.

پخش فرهنگی در بیشتر موارد در زمینه های علمی ، فناوری و اقتصادی مناسب می باشد و در زمینه های فرهنگی و اجتماعی در بعضی از موارد (دین، مذهب، زبان، فرهنگ ها و قومیت ها، نوع لباس و پوشش و...) نامناسب می باشد زیرا موجب تغییر و حتی تخریب فرهنگ های بومی کشورهای می شود که پدیده پخش به آن نفوذ کرده است و در واقع فرهنگ کشور از مبداء پخش به دیگر کشورها منتقل می شود.

مهارت های جغرافیایی صفحه ۸۲

نقشه خوانی

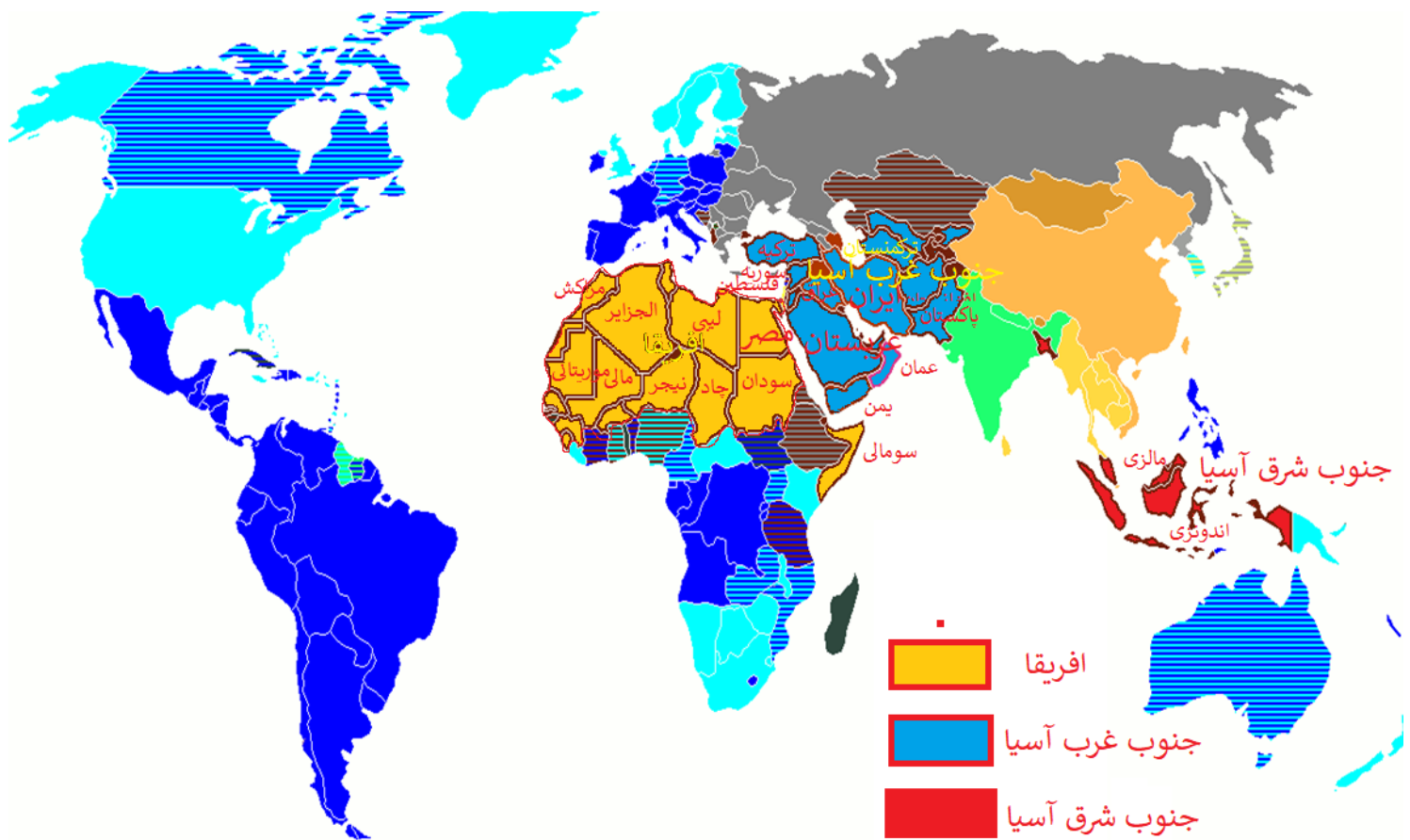
۱- با استفاده از نقشه پراکندگی خانواده های زبانی بگویید زبان های هندواروپایی در کدام قاره ها و کدام نواحی گسترده شده است.

اروپا- روسیه- امریکای شمالی- امریکای جنوبی- ایران- هند- پاکستان و افغانستان- بنگلادش- استرالیا و نیوزلند

۲- با توجه به نقشه قلمرو کشورهای عربی زبان در صفحه ۷۱ و با مراجعه به یک اطلس، نام کشورهای اروپایی نقشه کتاب بنویسید.

طرح نقشه (نقشه گنگ) جهان را از پیوست آخر کتاب کپی کنید. سپس با توجه به متن مطالعه موردی (،) ابا استفاده از یک اطلس، روی آن کشورهای جهان اسلام را رنگ کنید. نام کشورها را روی نقشه بنویسید. راهنمای مناسبی برای نقشه طراحی کنید و کشورهای مسلمان را در سه بخش افریقا، آسیای جنوب شرقی و آسیای جنوب غربی با سه رنگ مختلف نشان دهید.

پاسخ فعالیت های درس ۷

صفحه ۸۳

تصاویر زیر فعالیتهای اقتصادی را در نواحی مختلف جهان نشان می دهد.

۱- هر تصویر کدام عنصر تعریف اقتصاد را که در متن بالا گفته شده است، نشان می دهد؟

صنعت (فعالیت های نوع اول)

کشاورزی (فعالیت های نوع دوم)

خدمات (فعالیت های نوع سوم)

نوع سوم

صنعت (فعالیت های نوع دوم)

خدمات (فعالیت های نوع سوم)

فعالیت های نوع چهارم

۲- با توجه به پیشنهادسته هایتان، فعالیتهای اقتصادی را که در تصاویر زیر می بینید، به چند گروه یا بخش طبقه بندی کنید.

فعالیت هارا می توان به ۴ گروه تقسیم کرد:

۱- فعالیتهای نوع اول (کشاورزی)

۲- فعالیت های نوع دوم (صنعت)

۳- فعالیتهای نوع سوم (خدمات)

۴- فعالیتهای نوع چهارم

۳- الف) آیا همواره هر جامعه دارای یک نظام اقتصادی است؟ چرا؟

نظام های اقتصادی جوامع یکی نیست و در حال تغییر است به دلیل افزایش نیازهای جوامع

ب) چرا شکل گیری نظام اقتصادی در جوامع، همواره به رابطه انسان و محیط طبیعی وابسته است؟

شکل گیری نظام های اقتصادی در خلاء انجام نمی شود بلکه در سطح زمین درجایی که انسان و طبیعت باهم در ارتباط هستند به وجود می آید.

پ) آیا ممکن است در آینده، انسان از وابستگی به محیط طبیعی بی نیاز شود؟

انسان در هیچ زمان و دوره ای از فضاهای جغرافیایی و طبیعت نمی تواند بی نیاز شود. انسان بخشی از طبیعت است و وابسته شدیدی به طبیعت دارد و خواهد داشت. درحقیقت به دلیل افزایش نیازهای روزافزون انسان وابستگی انسان به طبیعت هر روز زیاد ترمی شود و در اثر افزایش نیازهای انسان، تخریب محیط بیشتر انجام می شود.

صفحه ۸۶

۱- در هر یک از تصاویر بالا کدام نوع کشاورزی معیشتی نشان داده شده است؟ با استفاده از اطلاعات جدول صفحه قبل پاسخ دهید.

ترانس‌بندی مزارع برنج در آسیای موسمی روی دامنه‌های ملایم، و مزارع کم‌وسعت اما پر محصول، مانند مزارع برنج فیلیپین، تایلند و ...

کشت برنج آبی (عراقی)

در نواحی سرد و خشک آسیا، دره‌های رودها در جنوب غربی آسیا و قسمتی از اروپا، کشت غلات، ارزن، لوبیا، سیب زمینی و ... توسط خانوار روستایی و پرورش گاو و گوسفند

کشت غله روستایی و دامداری

چرای شبانی و کوچ افراد و دام‌ها به منظور یافتن آب و علوفه در استپ‌ها؛ مانند بخش‌هایی از عربستان، ایران، آسیای مرکزی و جنوب غربی آسیا، ساوانا و ...

گله‌داری شبانی

قطع درختان و سوزاندن پوشش گیاهی در نواحی استوایی توسط ساکنان بومی و کشت محصولات چوب‌درد و بره‌کردن زمین پس از ضعیف شدن آن و به جست‌وجوی زمین دیگر رفتن (بسوزان و برو)

کشت نوبتی (کوچنده)

در ارتفاعات یا دره‌ها یا جلگه‌های رودخانه‌ای مناطق استوایی مانند ارتفاعات مکزیک و آند، استفاده از وسایل ابتدایی، کشت ذرت و سیب زمینی و گندم و پرورش لاما* و گوسفند

زراعت بدوی ساکن

۲- به نظر شما، آیا امروزه فراهم کردن مواد غذایی مانند میوه و سبزیجات، گوشت قرمز، مرغ، تخم مرغ و لبنیات برای ساکنان شهرها از طریق کشاورزی معیشتی (غیر تجاری) در روستاها امکان پذیر است؟ درباره چند نمونه از محصولات کشاورزی و دامی که روزانه مصرف می کنید، پرس و جو کنید. این محصولات در کدام نوع کشاورزی تولید شده و به دست شما رسیده اند؟

روستاها نمی توانند به تنهایی مواد غذایی شهرها را تامین کنند علت آن افزایش بی رویه جمعیت شهرها می باشد و افزایش نیاز شهرهای بزرگ به مواد غذایی بیشتر و روستاها با کشاورزی از طریق غیرتجاری توان تامین نیازهای روزافزون شهرهای پرجمعیت را ندارند.

۳- یک مورد از محاسن و معایب هریک از انواع کشاورزی معیشتی و تجاری را بیان کنید.

معایب	محاسن	نوع شیوه کشت
وجود خطرهای زیاد برای دام ها و شبان ها در مسیر کوچ	تامین گوشت و لبنیات	گله داری شبانی

تخریب جنگل ها	تامین محصولات غذایی ساکنان جاشیه جنگل	کشت نوبتی (کوچنده)
مصرف زیاد آب	تامین غذای میلیاردها نفر در جهان از جمله چین و هند	کشت برنج آبی (غرقابی)
کم بودن میزان تولید محصول	تامین انواع محصولات زراعی مورد نیاز مردم در روستا	کشت غله روستایی و دامداری
استفاده از وسایل ابتدایی و کم بودن تولید محصول	تامین مواد غذایی مردمان ساکنان نواحی استوایی	زراعت بدوی ساکن
تخریب شدید محیط زیست	تولید زیاد محصول کشاورزی	کشت غله تجاری
تخریب شدید محیط زیست	تولید زیاد محصولات دامی	دامداری تجاری
تخریب شدید محیط زیست	تولید بسیار زیاد محصول کشاورزی و صادرات آن به اغلب کشورهای جهان	پلانتیشن
تخریب شدید محیط زیست	تولید زیاد محصولات باغی مانند زیتون	باغداری تجاری
تخریب شدید محیط زیست	تولید زیاد محصول کشاورزی	کشاورزی مدیترانه ای
تخریب شدید محیط زیست	تولید زیاد محصولات دامی	گله داری مزرعه ای

۴- فعالیت های بخش کشاورزی علاوه بر تأمین مواد غذایی، نیازهای بخش صنعت را نیز برطرف می کند. دست کم سه محصول کشاورزی مرتبط با بخش صنعت را نام ببرید؛ مثال: ابریشم.

۱- شیر و محصولات لبنی ماده اولیه برای صنایع غذایی است.

۲-دانه های روغنی مانند سویا ماده اولیه برای صنایع تولید روغن های خوراکی است.

۳-پنبه ماده اولیه برای صنایع ریسندگی و بافندگی است.

فعالیت صفحه ۹۰

نمودارها و جدول ها را مطالعه کنید و به پرسشها پاسخ دهید.

۱- با توجه به جداول تولید کنندگان برنج و گندم، بین قاره های تولید کننده این دو محصول چه تفاوتی وجود دارد؟ با استفاده از داده های جدول ها توضیح دهید.

تولید کنندگان عمده برنج جهان (۲۰۱۳-۲۰۱۲ میلادی)

ردیف	کشور	میزان تولید (میلیون تن)
۱	چین	۲۰۲
۲	هند	۱۵۵
۳	اندونزی	۶۵
۴	بنگلادش	۵۰
۵	ویتنام	۴۲
۶	تایلند	۳۴
۷	برمه	۳۲
۸	فیلیپین	۱۶
۹	برزیل	۱۳/۵
۱۰	پاکستان	۹/۲
۱۱	کامبوج	۸/۸
۱۲	ژاپن	۸/۴

تولید کنندگان و مصرف کنندگان مهم گندم جهان (۲۰۱۳-۲۰۱۴ میلادی، گزار

ردیف	کشور	تولید گندم (میلیون تن)	مصرف گندم (میلیون تن)
۱	چین	۱۲۲	۱۲۳
۲	هند	۹۴	۹۳
۳	امریکا	۵۸	۲۴
۴	روسیه	۵۲	۳۵
۵	فرانسه	۳۹	۱۸
۶	کانادا	۳۸	۱۸
۷	آلمان	۲۵	۱۵
۸	پاکستان	۲۴	۲۳
۹	استرالیا	۲۳	۶
۱۰	اکراین	۲۳	۱۱

۱- از نظر پراکندگی جغرافیایی برنج بیشتر در جنوب، جنوب شرق و شرق آسیا تولید می شود ولی گندم در بیشتر کشورهای تولید می شود.

۲- کدام کشورها هم در تولید گندم و هم برنج رتبه اول و دوم جهان را به خود اختصاص داده اند؟

۳- با آنکه چین بزرگترین تولید کننده گندم جهان است، در نمودار صادرکنندگان این غله دیده نمی شود؛ چرا؟

کشورهای چین و هند بیشتر محصولات تولیدگندم خود را به دلیل جمعیت بسیار زیاد مصرف می کنند.

۴- با استفاده از داده های نمودارها، صادرات کدام غله در جهان بیشتر است؟ چرا؟

گندم بیشتر است. اساساً مهم ترین غله در دنیا گندم می باشد زیرا در اغلب کشورها قابل کشت می باشد و مهم ترین محصول غذایی کشورها محسوب می شود.

۵- میزان تولید و صدور برنج و گندم را در رتبه های اول و آخر جداول و نمودارها مقایسه کنید. چه نتیجه ای می گیرید؟

- کشورهای چین و هند در تولید دوم محصول گندم و برنج رتبه اول و دوم را در جهان دارا هستند.

- به استثنای کشورهای چین و هند و پاکستان، کشورهایی که تولید کند برنج هستند، تولید کننده گندم نمی باشند.

۶- وضعیت ایران را از نظر تولید گندم در جهان چگونه ارزیابی می کنید؟

ایران یکی از کشورهای تولید کننده گندم در جهان به حساب می آید ولی کشورها هنوز بخشی از گندم مورد نیاز را وارد می کند.

۷- الف) به نظر شما، چرا مردم کشور ما مصرف برنج ایرانی را به برنج های وارداتی ترجیح می دهند؟

کیفیت برنج ایرانی از نظریخت ، مزه ، بوی خوش و سالم بودن خیلی بهتر از برنج های وارداتی می باشد.

(ب) چند گونه معروف برنج ایرانی را نام ببرید .

برنج طارم و برنج دم سیاه و...

(پ) ایران از وارد کنندگان عمده برنج است. برای افزایش تولید برنج در کشور و کاهش واردات آن چه می توان کرد ؟

امکان کشت برنج در ایران در آینده کم خواه شد به دلیل مشکل کمبود آب و خشکسالی. اساسا کشت برنج در نواحی داخلی کشور کاردرستی نیست. این محصول آب زیادی مصرف می کند و نباید در داخل فلات ایران توسعه کشت برنج داشتخ باشیم. در مناطق شمالی کشور با برنامه ریزی های درست می توان میزان تولید برنج را افزایش دادو...

فعالیت صفحه ۹۳

— بخشی از کتاب «صدسال تنهایی» اثر گابریل گارسیامارکز، نویسنده مشهور امریکای لاتین، به موضوع بهره کشی یک شرکت چندملیتی امریکایی که در کلمبیا و سایر کشورهای امریکای لاتین فعالیت میکرد، پرداخته است. گزیده متن کتاب را بخوانید و برداشت خود را از آن توضیح دهید.

به موضوع رابطه شرکت چند ملیتی با مردم و با حکومت کشور میزبان توجه کنید.
شرت موز یکی از شرکت های چند ملیتی است که آقای براوان مدیر آن بود و به کارگران شرکت موز ستم های زیادی می کرد از جمله دان کوپن به جای دستمزد به کارگران و....

۲— برخی معتقدند که بیشتر محصولاتی که در مزارع تک محصولی و خاص تولید و به کشورهای مختلف صادر می‌شوند، عمدتاً غیر ضروری و لوکس هستند و می‌توان به جای آنها محصولات غذایی ضروری پرورش داد. نظر شما در این باره چیست؟

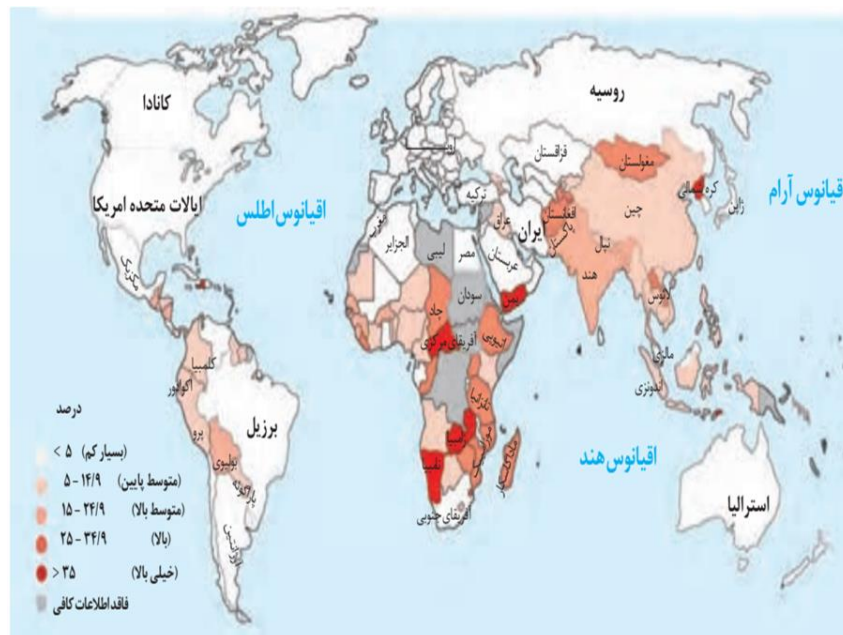
شرکت‌های چند ملیتی تولید محصولاتی را به عهده می‌گیرند که برایشان درآمد و سود زیادی داشته باشد و ما که در یک کشور در حال توسعه هستیم نمی‌توانیم نظری بدهیم....

۳— تعدادی از محصولات استوایی، مانند موز و آناناس را که در بازار وجود دارد شناسایی کنید. نام کشور تولید کننده این محصولات را روی برجسب آن‌ها بیابید. درباره شرکت چند ملیتی تولید کننده آنها اطلاعاتی از اینترنت گرد آوری کنید و نتیجه را در کلاس گزارش دهید. گزارشی تهیه کنید و در کلاس ارائه کنید.

فعالیت صفحه ۹۴

۱— با هم فکری با دوستانتان، راه حل‌های پیشنهادی اعم از راه حل‌های بنیادی و راه حل‌های موقت و فوری خود را برای حل بحران گرسنگی جهان روی یک برگه کاغذ فهرست کنید. سپس پیشنهادها را در کلاس مطرح و نقد کنید. با هم فکری با دوستانتان این فعالیت را انجام دهید.

۲— با توجه به نقشه و راهنمای آن، کشورها را از نظر سوء تغذیه مقایسه و نقشه را تفسیر کنید.

بیشتر کشورهای که دچار سوء تغذیه می باشند در قاره افریقا قرار دارند مانند آفریقای مرکزی و زامبیا و نامیبیا. در جنوب شبه جزیره عربستان به دلیل وقوع جنگ داخلی مشکل سوء تغذیه به وجود آمده است و...

۳- روز جهانی غذا (۱۶ اکتبر، ۲۴ مهرماه) را در تقویم پیدا کنید. تحقیق کنید چرا این روز را چنین نام گذاری کرده اند.

روز جهانی غذا سالروزی مقارن شانزدهم اکتبر است که به افتخار تاسیس سازمان فائو در سال ۱۹۴۵ نامگذاری شده و در سراسر جهان گرامی داشته می شود. این روز توسط بسیاری از سازمان مرتبط با امنیت غذایی، از جمله برنامه جهانی غذا و صندوق بین المللی توسعه کشاورزی نیز جشن گرفته می شود.

۴- درباره وضعیت گرسنگی و مرگ و میر کودکان در یمن، اطلاعاتی از اینترنت گردآوری و در کلاس بیان کنید. وظیفه ما در این زمینه چیست؟ توضیح دهید.
در اینترنت جست و جو کنید و در کلاس ارائه کنید و...

فعالیت صفحه ۹۸

۱- الف) در محل زندگی خود، چند نمونه از کالاهای خدماتی را که محصول صنایع پیشرفته و نوهستند، شناسایی کنید و نام بپسید.

ب) ویژگی های صنایع پیشرفته را بیان کنید.

تعریف صنایع پیشرفته: صنایع دارای فناوری پیچیده در بسترهای محصول، فرآیند و ماشین آلات که دانش فنی، نوآوری، خلاقیت، تحقیق و توسعه و نیروی انسانی متخصص سهم قابل توجهی در ایجاد و توسعه آن دارد. ارزش افزوده بالا و نرخ سریع تغییرات فناوری از ویژگی های بارز آن می باشد.

۱- فناوری های زیستی (غذایی، کشاورزی دامی و گیاهی، صنعتی محیط زیست، زیست فناوری مولکولی

۲- فناوری نانو (محصولات و مواد)

۳- اپتیک، فوتونیک (مواد، قطعات و سامانه ها)

- ۴- الکترونیک، کنترل و سخت-افزار های رایانه ای
- ۵- فناوری اطلاعات و ارتباطات و نرم افزارهای کامپیوتری
- ۶- تجهیزات پیشرفته ساخت، تولید و آزمایشگاهی
- ۷- داروهای پیشرفته
- ۸- وسایل، ملزومات و تجهیزات پزشکی
- ۹- هوافضا (پرنده-ها، ماهواره-ها، موشک-ها)
- ۱۰- انرژی-های نو (تجدیدپذیر)

۲- پرس و جو کنید:

مهم ترین فعالیت هایی که در پارک های

علم و فناوری ایران صورت می گیرد، کدام اند؟ شرایط ورود پژوهشگران جوان به این پارک ها چیست و چگونه می توانند در آنجا فعالیت کنند؟

خدمات عمومی: اسکان، دسترسی به تلفن و دورنگار، کارپردازی و خدمات دبیرخانه ای، امکان استفاده از اتاق های کنفرانس، تجهیزات دیداری و شنیداری و سرویس رفت و آمد.

خدمات اطلاع رسانی: کتابخانه، اینترنت، مراکز اطلاع رسانی و نرم افزارهای مهندسی خدمات مشاوره ای و آموزشی: مشاوره های مدیریتی، مالی و بازرگانی، خدمات حسابداری و حقوقی، برگزاری سمینار و یا دوره های آموزشی مورد نیاز برای شرکت های نوپا. خدمات فنی و تخصصی: ارائه خدمات فنی مهندسی، استفاده از امکانات آزمایشگاهی و کارگاهی نظیر آزمایشگاه صنایع غذایی، بیوتکنولوژی، شیمی، مواد و سرامیک، برق و الکترونیک، مکانیک، کارگاه ماشین ابزار و پایلوت های تولید محدود.

خدمات مالی و اعتباری: تسهیل امکان استفاده از اعتبارات خدماتی و تحقیقاتی، شناسایی منابع مالی و جذب سرمایه گذاران، تسهیل در جذب اعتبارات مصوب طرح ها و پروژه های تحقیقاتی.

ثبت اختراعات: در پارک‌ها و شهرک‌های علمی و فناوری این امکان به سادگی فراهم است که حاصل ابداعات و نوآوری‌های پژوهشگران به نام خود آنان ثبت و حقوق آنان محفوظ بماند.

...و

۳- در صورتی که در شهر یا منطقه

محل زندگی تان پارک علم و فناوری وجود دارد، به همراه معلم خود از آن بازدید کنید و مشاهدات

خود را به صورت گزارشی کوتاه بنویسید.

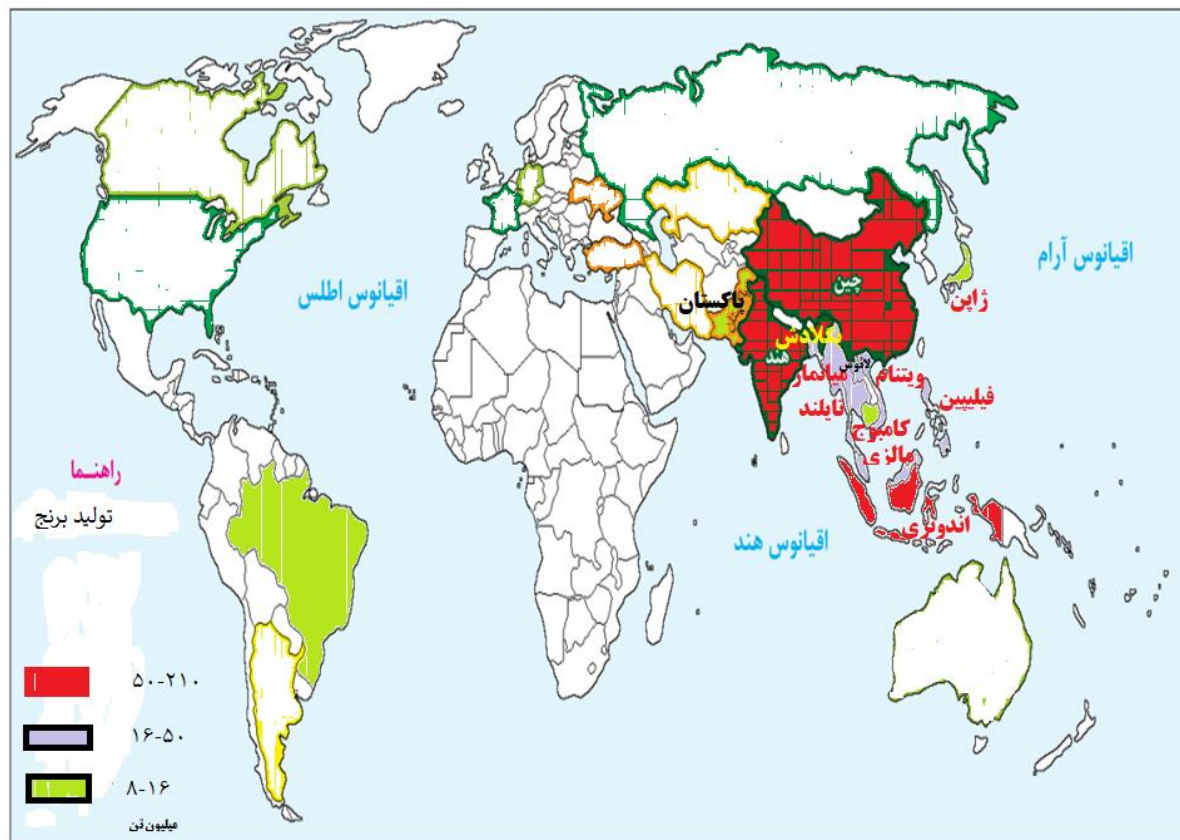
گزارش را از محل زندگی تان تهیه و در کلاس ارائه کنید.

مهارت‌های جغرافیایی

تولید نقشه موضوعی

طرح نقشه (نقشه گنگ) کشورهای جهان را از ضمیمه آخر کتاب کپی بگیرید و با راهنمایی معلم و استفاده از اطلاعات جدول صفحه ۸۹ نقشه کشورهای عمده تولید کننده برنج آسیارا تهیه و رنگ آمیزی کنید. میزان تولید در تبته کشورهای را از زیاد به کم، بابه کاربردن طیفی از رنگ‌ها و طراحی راهنمای مناسب نمایش دهید.

ردیف	کشور	میزان تولید (میلیون تن)
۱	چین	۲۰۲
۲	هند	۱۵۵
۳	اندونزی	۶۵
۴	بنگلادش	۵۰
۵	ویتنام	۴۲
۶	تایلند	۳۴
۷	برمه	۳۲
۸	فیلیپین	۱۶
۹	برزیل	۱۳/۵
۱۰	پاکستان	۹/۲
۱۱	کامبوج	۸/۸
۱۲	ژاپن	۸/۴

پاسخ فعالیت های درس ۸

گفت و گو کنید | صفحه ۱۰۰

۱- چرا هریک از این کشورها به وارد کردن این اقلام نیاز دارد؟ صادر کردن این اقلام برای هر کشور چه ضرورتی دارد؟ توضیح دهید.

کشورها برای توسعه اقتصادی خود و افزایش رفاه در جامعه نیاز به صادرات کالا و واردات کالا می باشند و...

۲- الف) از نظر اقلام صادراتی بین این کشورها چه تفاوت عمده ای مشاهده می کنید؟ به نظر شما کدام اقلام صادراتی سودآوری بیشتری دارند؟ چرا؟

بعضی از اقلام صادراتی مواد خام می باشد مانند نفت و بعضی از اقلام صادراتی کالاهای ساخته شده صنعتی است مانند هواپیما و صنایع فضایی. به نظر می رسد در آمد حاصل از

صادرات محصولات صنعتی خیلی بیشتر از صدور مواد خام می باشد. کشورهای پیشرفته بیشتر محصولات صنعتی صادر می کنند و کشورهای در حال توسعه بیشتر مواد خام صادر می کنند.

ب) آیا می توانید این پنج کشور را به دو گروه جداگانه تقسیم کنید؟ چطور؟

بله می توان این کشورها را به دو گروه عمده تقسیم کرد:

کشورهای پیشرفته مانند فرانسه و ژاپن

کشورهای عقب مانده و در حال توسعه مانند اکوادور و پاکستان و لیبی

۳- به کالاهای مصرفی در محیط زندگی خود توجه کنید و تعدادی از کالاهایی را که تمام

یا بخشی از آنها در کشورهای دیگر تولید و سپس به کشور ما وارد شده اند، نام ببرید.

مانند تلفن همراه، تلویزیون های ال ای دی، کامپیوتر و خودروها

فعالیت صفحه ۱۰۱

۱- الف) با راهنمایی معلم، پرس و جو کنید:

مهم ترین اقلام صادراتی و وارداتی کشور ایران در سال گذشته چه بوده است؟

مهم ترین صادرات ایران نفت خام، پسته و فرش می باشد و متاسفانه در دهه های اخیر واردات کالا به کشور بسیار زیاد شده است و مشکلات زیادی را برای کشور ایجاد کرده است.

ب) به نظر شما، آیا باید در اقلام صادراتی و وارداتی کشور ما تغییری ایجاد شود؟ چرا و

چطور؟ نظر خود را با دلیل بیان کنید.

اقلام صادراتی کشور تغییری نکرده است یعنی کشور ما بیشتر نفت خام صادر کرده است ولی اقلام وارداتی تغییرات زیادی کرده و انواع کالاها که شاید بیشتر آنها مورد نیاز کشور هم نباشد وارد کشور می شود. تنوع اقلام وارداتی بسیار زیاد شده است. کافی است به محیط اطراف خود نگاه کنید و ببینید وسایلی که در اطراف ما می بینیم از دیگر کشورها مخصوصا چین وارد کشور شده است.

فعالیت صفحه ۱۰۵

هم فکری کنید و نمودار را بخوانید.

الف) هر ضلع نمودار نشان دهنده چه موضوعی است ؟

هر ضلع نمودار نشان دهنده موضوعات زیر است:

درصد از کل ثروت جهان

درصد بزرگسالان از جمعیت جهان

دامنه میزان ثروت (دلار)

ب) چهار بخش هرم را با یکدیگر مقایسه و تفسیر کنید.

چهار بخش هرم عبارتست از:

کمتر از ۱۰ هزار دلار

۱۰۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰۰ دلار

۱۰۰۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰۰۰ دلار

بیش از ۱۰۰۰۰۰۰ دلار

پ) تفاوت قاعده و رأس هرم را بیان کنید.

در رأس هرم درصد از کل ثروت جهان و دامنه میزان ثروت جهان افزایش می یابد ولی در

قاعده هرم درصد از کل ثروت جهان و دامنه میزان ثروت جهان کاهش می یابد.

به عبارت دیگر با حرکت از ثاعده هرم به رأس هرم درصد از کل ثروت جهان و دامنه میزان

ثروت جهان افزایش می یابد و بالعکس.

فعالیت صفحه ۱۰۸

الف) ویژگی‌های کشورهای مرکز و پیرامون و نیمه پیرامون را در جدولی دسته‌بندی کنید.

کشورهای مرکز	کشورهای نیمه پیرامون	کشورهای پیرامون
۱- این کشورها مانند یک قطب آهن ربا عمل می کنند و بخش عمده ای از سود و ثروت جهان را دریافت و جذب	۱- این کشورها از نظر اقتصادی از کشورهای پیرامون قوی ترند اما هنوز از نظر قدرت اقتصادی به	۱- کشورهای پیرامون عمدتاً تولیدکننده و صادرکننده مواد اولیه و خام اند.

	کشورهای مرکز نرسیده اند.	می کنند.
۲- این کشورها از نظر توسعه صنعتی و فناوری های نوین در سطح پایین تری قرار دارند.	۲- این کشورها بین کشورهای مرکز و پیرامون نقش واسطه بازی می کنند و ساختار اقتصادی و اجتماعی آنها دچار تغییرات و تحولات صنعتی و فناورانه شده است.	۲- آنها حتی به صدور سرمایه، یعنی سرمایه گذاری در دیگر نواحی جهان می پردازند.
۳- این کشورها که به واردات کالاهای صنعتی از مرکز وابسته اند، بازار خوبی نیز برای تولیدات آن هاستند و بنابراین، سود هنگفتی نصیب کشورهای مرکز می کنند.		۳- از ویژگی های کشورهای مرکز، برخورداری از صنایع نو و خدمات پیشرفته، فناوری بالا و نیروی ماهر و متخصص، و زیر ساخت های مناسب برای توسعه اقتصادی مانند حمل و نقل پیشرفته و سطح بالای زندگی و رفاه اجتماعی است.
۴- از دیگر ویژگی های کشورهای پیرامون، کمبود نیروی کار ماهر و متخصص و زیرساخت ها و تجهیزات لازم برای توسعه صنعتی است.		۴- کشورهای مرکز، مواد خام را با قیمت ارزان تر از کشورهای پیرامون به دست می آورند و کالاهای ساخته شده صنعتی را با سود بیشتری به آنها می فروشند.
		۵- کشورهای مرکز همچنین از طریق سرمایه گذاری یا شرکت های چند ملیتی از

	نیروی کار ارزان قیمت کشورهای پیرامون استفاده می کنند.
--	---

ب) به نظر شما، یک کشور چگونه می تواند

جایگاه خود را در مدل مرکز-پیرامون ارتقا دهد و از وابستگی به مرکزرهاشود؟

کشورها می توانند به روش های زیر از وابستگی خارج شوند:

-افزایش ارتباطات سیاسی و اقتصادی و فرهنگی کشور با دیگر کشورهای جهان

-تدوین برنامه های بلند مدت و میان مدت برای توسعه کشور

-استفاده از نیروهای جوان و خلاق در اداره کشور

-توجه زیاد به برنامه های آمایش سرزمین برای توسعه کشور

-استفاده از درآمد های کشور در آبادانی داخل کشور و عدم توجه به ایجاد تنش و درگیری

در منطقه

-استفاده از انرژی های نو و پاک در کشور مانند انرژی خورشیدی

-توجه به محیط زیست کشور که زیرساخت توسعه کشور می باشد و حفظ محیط زیست

کشور

-توسعه فعالیت هایی که به آب کمتری نیاز دارد

-توسعه فعالیت های گردشگری داخلی و خارجی که از طریق درآمد زیادی به دست می آید

و...

فعالیت صفحه ۱۰۸

۱- با توجه به سیاست های اقتصاد مقاومتی، به نظر شما واردات کدام کالاها به کشور باید محدود یا

منوع شود؟ دلیل بیاورید.

باید سعی شود صادرات کشور افزایش یابد افزایش واردات بی رویه به ضرر اقتصاد کشور است

با افزایش صادرات در آمد کشور افزایش یافته و موجب رونق اقتصادی می شود و با افزایش

واردات بی رویه کالاها مخصوصا کالاهای غیر ضروری موجب رکود اقتصادی شده و افزایش بی کاری می شود و...
 البته باید سعی شود صادرات مواد خام کاهش یابد و بیشتر محصولات ساخته شده صادر گردد
 و...

۲- متن صفحه بعد را مطالعه کنید و فعالیت زیر را انجام دهید.

الف) عبارات هارا به طور مناسب، به هم مربوط کنید:

ب) ایران عضو کدام یک از این اتحادیه هاست؟ چند عضو این اتحادیه را نام ببرید. دو هدف این اتحادیه را بنویسید.

ایران عضو اتحادیه اکو می باشد. ایران، پاکستان، ترکیه، افغانستان، جمهوری آذربایجان، قزاقستان، ازبکستان، ترکمنستان، تاجیکستان از اعضای اکو می باشد. مهم ترین اهداف آن عبارتست از:

- حذف تدریجی موانع تجاری در منطقه - برنامه توسعه حمل و نقل و ارتباطات بین کشورهای عضو

- بهبود شرایط توسعه اقتصادی و افزایش سطح زندگی و رفاه مردم منطقه تدوین برنامه های مشترک فرهنگی و مبادلات فرهنگی.

پ) کدام هدف در همه اتحادیه های اقتصادی - تجاری، مشترک است؟

کاهش تعرفه های تجاری و بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی اعضا و افزایش سطح رفاه زندگی مردم و...

(ت) چه عواملی موجب می شود که این کشورها با یکدیگر اتحادیه ای تشکیل بدهند؟

کشورها برای رشد و توسعه اقتصادی شان به یکدیگر نیاز دارند و برای پیشرفت باید باهم متحد شوند و...

(ه) آیا این اتحادیه های منطقه ای فقط اهداف اقتصادی دارند؟

خیر. مبادلات علمی و فناوری، فرهنگی و امنیت سیاسی و ثبات سیاسی از دیگر اهداف کشورها می باشد که با هم متحد می شوند و...

فعالیت صفحه ۱۱۲

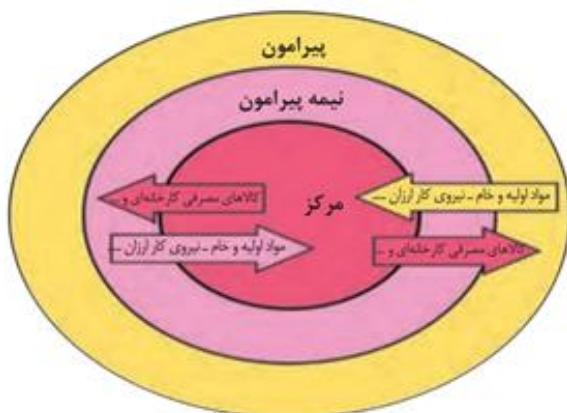
۱- چه موقع می توان گفت که یک منطقه آزاد تجاری در دستیابی به اهداف خود موفق بوده است؟

زمانی که یک منطقه آزاد تجاری موجب رونق اقتصادی و افزایش صادرات کشور شود.

۲- آیا کشورهای محصور در خشکی نیز از تجارت و حمل و نقل دریایی بهره مند می شوند و به آن نیاز دارند؟ چگونه؟

کشورهای محصور در خشکی مانند افغانستان و مغولستان به حمل و نقل دریایی نیاز دارند و به طور غیرمستقیم از آن بهره می برند ولی به راحتی این کار انجام نمی شود. کاباهای مورد نیاز این کشورها ابتدا وارد بنادر کشورهای همسایه شده و سپس از طریق پرداخت حق ترانزیت کالاها از داخل کشور همسایه وارد کشور محصور در خشکی می شود و...

۳- روی مدل مرکز-پیرامون، جای های خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

از طرح نقشه (نقشه گنگ) کشورهای جهان در ضمیمه آخر کتاب کپی بگیرید. سپس، با استفاده از اطلاعات صفحه ۱۰۴ کتاب، کشورهای عضو اوپک را روی نقشه معین و رنگ آمیزی کنید. عنوان نقشه را بنویسید و راهنمای مناسب برای آن طراحی کنید.

پاسخ فعالیت های درس ۹

فعالیت صفحه ۱۱۷

تصویر روبه رو، یک فروشگاه چند طبقه را که در مساحتی معادل ۲۰۰۰ مترمربع در مجاورت یک خیابان اصلی واقع شده است، نشان می دهد.

الف) همفکری کنید و درباره سه رکن اصلی این فروشگاه توضیح دهید:

۱- قلمرو جغرافیایی فروشگاه

فروشگاه یک فضای جغرافیایی را اشغال کرده است و قلمرویی دارد. وسعت فضای مدرسه حدود ۲۰۰۰ مترمربع است و از جنوب به خیابان ائمه اطهار و از شرق به خیابان پرستار محدود شده است.

۲- سازه انسانی فروشگاه

جمعیت و روابط اجتماعی بین افراد است. سازه انسانی فروشگاه، شامل خریدارن و کارکنان آن یعنی مدیر، فروشنده ها، و خدمتگزاران، است که با یکدیگر روابط متقابل دارند.

۳- نظام مدیریت فروشگاه

این فروشگاه یک نظام مدیریت یا ساختار سازمانی دارد. رییس فروشگاه با همکاری دیگران از جمله سهامدارن اصلی فروشگاه را اداره می کنند.

ب) به نظر شما، مدیریت فروشگاه در هر یک از موارد زیر چه وظایفی بر عهده دارد؟ توضیح دهید.

۱- تنظیم امور فضا

مدیریت فروشگاه، امور مربوط به فضای فروشگاه را اداره می کند؛ برای مثال، نصب قفسه های مناسب برای اجناس فروشگاه و ایجاد محلی مناسب برای فروشندگان برای تحویل کالا به مشتری و پرداخت پول توسط مشتریان و...

۲- تنظیم روابط سازه انسانی

مدیریت، بر روابط اجتماعی بین فروشندگان و مشتریان نظارت دارد و سعی می کند فضایی را ایجاد کند که مشتریان راحت خرید کنند و فروشندگان به راحتی پول مشتری را تحویل بگیرند و...

۳- تنظیم روابط فروشگاه با خارج از آن

مدیریت فروشگاه با اداره دارایی در ارتباط است؛ هم چنین مدیرفروشگاه با مراکزی مانند شهرداری و انگ ها در ارتباط می باشد. در واقع مدیرفروشگاه برای اداره بهتر فروشگاه و ارائه خدمات بهتر و دریافت سود بیشتر با ادارات مختلف و نهاد خای گوناگون در ارتباط است.

فعالیت صفحه ۱۲۰

۱- الف) چرا شهرستان و استان، ناحیه سیاسی محسوب می شود؟

زیرا تحت مدیریت فرماندار و استاندار قرار دارند.

ب) چرا دانش آموزی که مدرسه اش در ناحیه ۶ آموزش و پرورش یک شهر قرار گرفته است، نمی تواند برای پیگیری امور کارنامه خود به ناحیه ۷ آموزش و پرورش آن شهر مراجعه کند؟ چرا فردی که می خواهد شماره پلاک خودرو دریافت نماید و در استان کرمان زندگی می کند، نمی تواند در استان یزد این کار را انجام دهد؟ توضیح دهید.

زیرا مدیران اداره آموزش و پرورش ناحیه ۶ و ۷ آموزش و پرورش و یامدیران اداره پلاک خودرو استان یزد با استان کرمان با یکدیگر متفاوت هستند و هرکدام از این مدیران موظف هستند ناحیه مربوط به خود را اداره کنند و کسانی که در یک ناحیه سیاسی مشخص زندگی می کند موظف است برای انجام کارهای اداری به ادارت محل زندگی خود مراجعه کند.

۲- با توجه به پیش دانسته های خود، درباره استان محل زندگی تان به عنوان یک ناحیه سیاسی توضیح دهید.

قلمرو جغرافیایی: (مساحت و موقعیت نسبی)

استان محل زندگی خود و مساحت و موقعیت آن را بنویسید. مثلا استان قم. استان قم با مساحت ۱۱۲۴۰ کیلومتر مربع بین استان های تهران، مرکزی، سمنان و اصفهان قرار دارد...

سازه انسانی: (تعداد کل جمعیت استان و ترکیب آن)

استان قم ۱۲۰۰۰۰۰ نفر جمعیت دارد...

نظام مدیریت: (سازمان اداره کننده و مرکز یا کانون آن)

بالاترین مقام سیاسی در استان، استاندار می باشد و...

گفت و گو کنید و پاسخ دهید.

۱— کدام یک از مثالهای ا تا ۶، تأثیر فضای جغرافیایی بر سیاست و کدام یک تأثیر تصمیم

گیریهای سیاسی را بر فضای جغرافیایی نشان می دهد؟

۲— الف) به نظر شما، کدام یک از مثال ها تأثیرات متقابل جغرافیا و سیاست را نشان می

دهد؟

مثال ۳ تأثیر متقابل بین جغرافیا و سیاست را بیان می کنند.

ب) از این مثال ها چه نتیجه ای می گیرید؟

نتیجه می گیریم که بین جغرافیا و سیاست ارتباط متقابل وجود دارد.

۳— آیا می توانید یک منطقه جغرافیایی به جز آنچه در مثال ها بیان شد را نام ببرید

که روی سیاست های جهانی تأثیر می گذارد؟

گروه داعش، حنگ یمن، آزمایشات اتمی کره شمالی و... روی سیاست های جهانی اثر دارد.

فعالیت صفحه ۱۲۶

۱— سه رکن ناحیه سیاسی را روی سه ضلع بنویسید.

۲- در جاهای خالی کلمات مناسب بنویسید و سپس، جغرافیای سیاسی را تعریف کنید.

جغرافیای سیاسی علم مطالعهٔ کنشهای متقابل جغرافیا و سیاست است و پیامدهای تأثیر این دو بر یکدیگر را تحلیل می‌کند.

مهارت‌های جغرافیایی

روی یک اطلس جغرافیایی یا نقشه دیواری جهان نما که در کلاس شما نصب شده است، مکان‌های زیر را پیدا کنید و موقعیت نسبی آن‌ها را توضیح دهید:

بندر هنگ کنگ،

شبه جزیره کریمه،

تونل مانش،

جمهوری نخجوان،

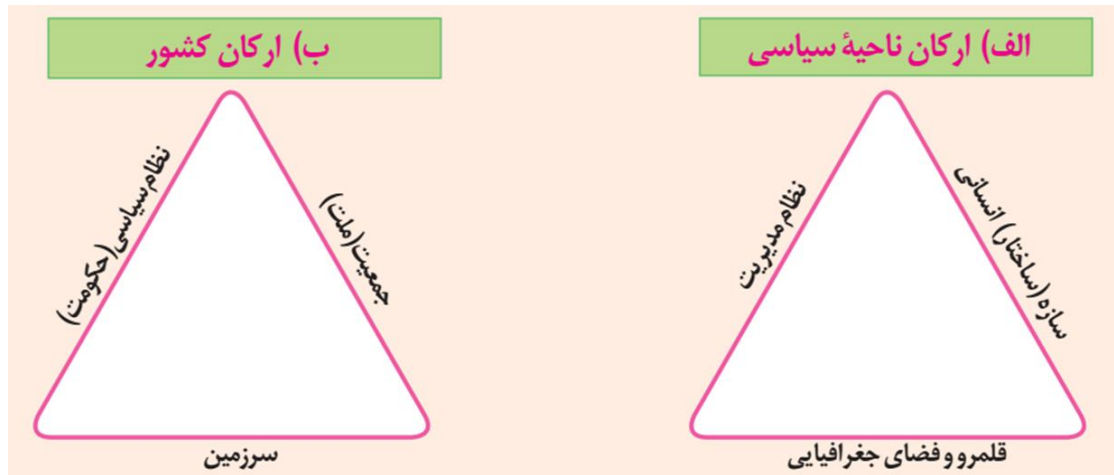
منطقه آزاد تجاری قشم

پاسخ فعالیت های درس ۱۰

فعالیت صفحه ۱۲۷

۱- با توجه به آنچه در درس قبل خوانده اید، رابطه تصویر الف و ب را توضیح دهید.

ارکان یک ناحیه سیاسی سازه انسانی، نظام مدیریت و قلمرو و فضای جغرافیایی است. یک کشور هم یک ناحیه سیاسی است. جمعیت سازه انسانی یک کشور است و نظام سیاسی یا حکومت یک کشور جزو نظام مدیریت کشور است و سرزمین هم جزو قلمرو و فضای جغرافیایی کشور است.

۲- آیا می توانید با توجه به آنچه در تصویر ب مشاهده می کنید، «کشور» را تعریف کنید؟ تعریف خودتان را یادداشت کنید.

کشور سرزمینی است که دارای نظام سیاسی (حکومت) و جمعیت است.

فعالیت صفحه ۱۲۹

۱- فکر کنید که به کدام مکان ها احساس تعلق و وابستگی عاطفی دارید. علت احساس تعلق خود را توضیح دهید.

هر انسانی به شهر، روستا، استان و کشور خود احساس تعلق و وابستگی عاطفی دارد. این احساس در طول زندگی انسان در محل زندگی اش به وجود می آید. وقتی شما به مسافرت می روید در طول سفر دلتان برای شهر و روستای محل زندگی تان تنگ می شود و وقتی به شهر و روستای تان بازمی گردید احساس می کنید محل زندگی تان را خیلی دوست دارید و...

۲- به نظر شما، وابستگی و تعلق عاطفی مردم یک کشور به وطن خود چه آثار و پیامدهایی برای آن کشور دارد؟ نظر خود را با مثال، توضیح دهید.

وابستگی و تعلق عاطفی موجب ایجاد وحدت و یکپارچگی در کشور می شود و...

فعالیت صفحه ۱۳۲

۱- تصویر الف چه نوع مرزی را نشان می دهد؟ با مراجعه به نقشه امریکای جنوبی، موقعیت کشورها و رودهای مرزی آن ها را توضیح دهید.

تصویر الف مرز رودخانه ای را نشان می دهد که بین سه کشور پاراگوئه و آرژانتین و برزیل واقع دارد. نام بین برزیل و آرژانتین رود ایگواسو قرار دارد و بین پاراگوئه و کشورهای آرژانتین و برزیل رود پارانا واقع است.

۲— تصویر ب چه نوع مرزی را نشان می دهد؟ با توجه به آنچه پیشتر درباره اتحادیه اروپا گفته شد، توضیح دهید.
مرز بین بلژیک و هلند مرز غیرطبیعی یا مصنوعی است.

۳— دوازده مایل دریایی چند کیلومتر است؟ حساب کنید.
هرمایل دریایی ۱۸۵۳ متر است و ۱۲ مایل دریایی کمی بیش از ۲۲ کیلومتر می باشد.

۴— بیندیشیم:
رود به عنوان یک پدیده طبیعی برای تعیین مرز سیاسی دو کشور ممکن است طی زمان چه مشکلاتی ایجاد کند؟

تغییر مسیر رودها در طی زمان موجب ایجاد مشکلاتی بین دو کشور می شود.
— چرا بهترین خط مرزی در رودخانه های قابل کشتی رانی خط تالوگ است؟
زیرا هر دو کشور می توانند در رودخانه مرزی کشتی رانی کنند.

فعالیت صفحه ۱۳۵

۱— در کدام یک از انواع مرزها حداقل کشمکش ها و اختلافات مشاهده می شود؟ چرا؟
در کدام یک امکان بروز اختلافات و ناآرامی ها بیشتر است؟ توضیح دهید.

در مرزهای قبل از سکونت یا پیش‌تاز حداقل کشمکش سیاسی دیده می‌شود زیرا مردمی که در دو سوی مرز زندگی می‌کنند زمانی ساکن شده‌اند که مرز بین دو کشور وجود داشته است و مردم خود را با مرز تطبیق داده‌اند.

۲— با مشاهده یک نقشه جنوب غربی آسیا، ۱۵ کشوری را که ایران از طریق خشکی و دریا با آنها هم مرز است، نام ببرید.

۱- عراق ۲- ترکیه ۳- روسیه ۴- آذربایجان ۵- ارمنستان ۶- کویت ۷- عربستان ۸- بحرین ۹- قطر ۱۰- امارات متحده عربی ۱۱- عمان ۱۲- پاکستان ۱۳- افغانستان ۱۴- ترکمنستان ۱۵- قزاقستان

۳— الف) چرا باید از تلاش‌های مرزبانان کشور قدردانی کنیم؟

کاری که مرزبانان کشورمان انجام می‌دهند بسیار بار ارزش است آنان از کشورمان در مقابل هجوم دشمنان دفاع می‌کنند و موجب برقرار امنیت در داخل کشور می‌شوند و...

ب) با توجه به ارزش شغل «مرزبانی»، نام‌های برای قدردانی خطاب به مرزبان‌ها بنویسید. این نامه را در کلاس بخوانید.

نامه‌ای برای مرزبانان بنویسید و در کلاس ارائه کنید.

۴— اگر تاکنون از یک پایانه مرزی یا بازارچه مرزی کشور عبور یا دیدن کرده‌اید، درباره موقعیت جغرافیایی آن منطقه و مشاهدات خود از سفر به منطقه مرزی برای همکلاسی‌هایتان توضیح دهید.

اگر سفری به عتبات عالیات داشته‌اید می‌توانید مشاهدات خود را از مرز خسروی و مهران بنویسید و در کلاس ارائه کنید.

۵— بیندیشیم:

به نظر شما، ایجاد پایانه‌های مرزی کالا در نواحی مرزی ایران چه تأثیراتی بر اقتصاد این نواحی دارد؟ توضیح دهید.

ایجاد بازارچه های مرزی بین دو کشور موجب رونق اقتصادی و ایجاد اشتغال می شود و...

۱— با توجه به آنچه در درس تاریخ خوانده اید، عوامل مؤثر در انتخاب تهران به پایتختی را تحلیل کنید.

قرار گرفتن تهران بین کوه های البرز از طرف شمال و نواحی بیابانی در جنوب به عنوان موانع حمله دشمن به تهران و...

۲— در سال های اخیر، طرح انتقال پایتخت از تهران به مکانی دیگر مطرح شده و حتی در مجلس شورای اسلامی نیز درباره آن گفت و گوهایی صورت گرفته است. این طرح موافقان و مخالفانی دارد.

به نظر شما دو مزیت و دو پیامد منفی یا مشکل اجرای این طرح چیست؟

به نظرمی رسد کشور ما اگر دارای دو پایتخت باشد بهتراست یعنی یک پایتخت سیاسی و یک پایتخت اقتصادی و باین کار عدالت فضایی رعایت می شود. البته اجرای انتقال پایتخت و یا اجرای دو پایتختی کاری بسیار مشکل است و بعید به نظرمی رسد که چنین طرحی اجرا شود و...

فعالیت صفحه ۱۳۹

۱— با توجه به یک نقشه جهان نما، چند کشور دارای نظام فدرال و چند کشور با نظام یکپارچه نام ببرید.

(ب) سطح ایالت (منطقه)	
هر ایالت علاوه بر وجود حکومت و نیروی تصمیم گیری در سطح ملی، قوه مقننه و مجریه و قضائیه مستقل نیز دارد.	. قدرت سیاسی از یک کانون، یعنی پایتخت، به سایر نواحی کشور اعمال می شود و مدیریت های محلی، تصمیمات دولت مرکزی را اجرا می کنند.
مجلس نمایندگان و سنا در مرکز کشور و مجلس ایالتی در هر ایالت مستقرند و قانون گذاری می کنند.	یک سطح قانون گذاری، یعنی مجلس ملی قانون گذاری، در مرکز وجود دارد و قوانین و مقررات و تشکیلات اداری در تمام کشور همسان است.

ب) در کدام نظام سیاسی به تفاوت های جغرافیایی و فرهنگی بیشتر توجه می شود ؟ در کدام نظام، حفظ همبستگی و وحدت ملی در شرایط بحرانی آسان تر است؟

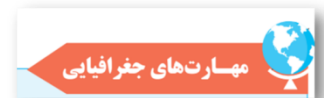
در نظام سیاسی فدرال بیشتر به تفاوت های جغرافیایی و فرهنگی توجه می شود و در نظام یکپارچه حفظ همبستگی و وحدت ملی در شرایط بحرانی آسان تر است و...

۴- بیندیشیم :

دو کشور آلمان غربی و شرقی، و یمن شمالی و جنوبی پس از این که سال ها به صورت دو کشور جداگانه در آمده بودند و با دو حکومت متفاوت اداره می شدند، سرانجام به هم پیوستند و امروز یک کشورند. با توجه به عنصر «ملت» این موضوع را تحلیل کنید. به نظر

شما، آیا ممکن است این اتفاق در آینده برای کشور کره شمالی و جنوبی نیز بیفتد ؟ وجود یک ملت واحد در این کشورها موجب شد که آلمان شرقی و غربی و یا یمن شمالی و جنوبی با هم یکی شوند. در واقع مردم خواستند و...

– چرا کشور یوگسلاوی سابق از هم پاشید و به چند کشور تجزیه شد ؟ تفاوت های فرهنگی ، قومی ، زبانی و دینی موجب شد که کشور یوگسلاوی سابق از هم بپاشد و...

۱- از طرح نقشه (نقشه گنگ) ایران و کشورهای همسایه در ضمیمه آخر کتاب کپی بگیرید.

الف) حدود مرزهای رودخانه ای ایران را روی آن مشخص کنید.

ب) بلندترین و کوتاه ترین مرز ایران با کشورهای همسایه را با علامت ++ و -- روی نقشه مشخص کنید.

پ) نام کشورهای همسایه ایران را بنویسید. نام کشورهایی که ایران با آنها مرز آبی (دریایی) دارد را با علامت ستاره معین کنید.

۱- الف) برداشت شما از واژه قدرت چیست؟ چند مثال درباره قدرت یک فرد یا گروه اجتماعی بیان کنید.

قدرت به معنای داشتن توانایی است. قدرت به توان و استعداد انسان برای انجام دادن کاری که مطلوب اوست، گفته می شود.

مثلا بعضی از افراد در جامعه به واسطه داشتن پول زیاد و ثروت زیاد قدرت مند می باشند و یا بعضی از افراد به واسطه اتصالشان به حکومت قدرت زیادی دارند.

ب) به نظر شما، آیا عوامل جغرافیایی مانند موقعیت جغرافیایی، آب و هوا و منابع طبیعی می توانند بر قدرت یک گروه اجتماعی یا ملت تأثیری داشته باشند؟ مثالی ذکر کنید.

عوامل جغرافیایی مانند موقعیت جغرافیایی و آب و هوا و منابع طبیعی تاثیر زیادی در قدرت یک گروه یا یک ملت دارد. مثلا کشور ما به واسطه دسترسی به تنگه هرمز و داشتن سواحل طولانی با خلیج فارس و دریای عمان کشور قدرتمندی در منطقه به حساب می آید و...

نتایج گفت و گوها را به طور خلاصه روی کاغذ بنویسید. سپس در پایان درس دوباره آنها را مرور کنید.

فعالیت صفحه ۱۴۵

۱- با مراجعه به قرآن کریم، معنی آیه شریفه «وَاعِدْ وَ لَهِمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ» را پیدا کنید و بنویسید.

هر نیرویی در قدرت دارید، برای مقابله با آنها [= دشمنان]، آماده سازید!

۲- شرایط مربوط به تبدیل شدن به قدرت دریایی از نظر «ماهان» را بخوانید. سپس، بگویند کدامیک از این شرایط در ایران وجود دارد؟ کدامیک باید تقویت شود؟ پیشنهاد شما برای تقویت آنها چیست؟

وجود سواحل طولانی در جنوب و شمال کشور شرایط را برای تبدیل کردن ایران به یک قدرت دریایی فراهم کرده است و...

۳- نظریه راتزل را نقد کنید.

همیشه کشورهای کوچک ضعیف نمی باشند. برطبق نظرات راتزل کشورهای کوچک نابود می شوند ولی امروزه می بینیم که در جهان کشورهای کوچک زیادی وجود دارند و حتی بعضی از آنها کشورهای نسبتاً قدرتمندی به حساب می آیند و...

فعالیت صفحه ۱۴۸

به چند گروه تقسیم شوید.

عوامل مؤثر در قدرت ملی را در جدول مطالعه کنید. در هر گروه یک یا دو عامل (به جز عوامل جغرافیایی) را انتخاب نمایید و درباره مصادیق آن گفت و گو کنید. سپس، هر گروه توضیح دهد که هر یک از موارد چگونه می تواند موجب افزایش قدرت ملی شود و در چه شرایطی ممکن است قدرت ملی یک کشور را کاهش دهد و آن را ضعیف کند. فعالیت را در کلاس انجام دهید.

فعالیت صفحه ۱۵۱

۱- مطالعه موردی (۳) منطقه ژئوپلیتیکی خلیج فارس و مطالعه موردی (۴) منطقه ژئوپلیتیکی اتحادیه اروپا را در کلاس بخوانید و فعالیت های مربوط به آن را انجام دهید. مطالعه موردی را بخوانید و فعالیت را پاسخ دهید.

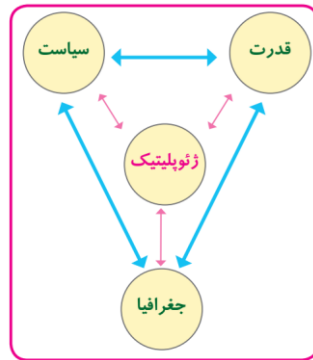
۲- با توجه به آنچه در درس تاریخ درباره جنگ جهانی دوم خوانده اید، تأثیر آب و هوا را بر عامل قدرت دفاعی روسیه در مقابل آلمان توضیح دهید. وجود آب و هوای سرد در روسیه در زمستان موجب شکست روسیه در جنگ جهانی دوم در مقابل آلمان شد و...

۲- جدولی با دو ستون رسم کنید. برای یک ستون عنوان «نقش مثبت» و برای ستون دیگر عنوان «نقش منفی» بگذارید. عوامل پنجگانه جغرافیایی مؤثر در قدرت ملی را بخوانید. سپس، برای هریک از مصادیق آن در ستون مثبت یا منفی یک سطر بنویسید.

عوامل جغرافیایی قدرت	نقش مثبت	نقش منفی
موقعیت جغرافیایی کشور	کشورهایی که درموقعیت جغرافیایی مناسب قرار دارند از قدرت بیشتری برخوردارند مانند ایران که درنزدیک تنگه هرمز قرار دارد...	کشورهایی که درموقعیت جغرافیایی نامناسب قرار دارند معمولاً ضعیف اند مانند کشورافغانستان و مغولستان که به آب های آزاد راه ندارند و...
وسعت، شکل و ناهمواریهای کشور	وسعت زیاد ، شکل مناسب و قرار گرفتن مناسب ناهمواری ها قدرت ملی را افزایش می دهد مثلاً کشورایران قوی تر از بحرین و قطر است زیرا بزرگ تراست و...	کمی وسعت، شکل نامناسب و قرار گرفتن نامناسب ناهمواری ها موجب کاهش قدرت ملی می شود مثلاً کشورنروژبه دلیل شکل طویل دراداره امورکشور با مشکل روبه روست و...
بنیادهای زیستی کشور	آب، خاک، آب و هوا و پوشش گیاهی مناسب موجب افزایش قدرت ملی می شود و...	آب، خاک، آب و هوا و پوشش گیاهی نامناسب موجب کاهش قدرت ملی می شود مثلاً اگرمشکل آب درکشورحل نشود کشورما در آینده از نظرقدرت ملی ضعیف خواهد شد و...
منابع انرژی و معدنی کشور	اگر از منابعی مانند نفت و گاز در کشور در جهت توسعه صنایع قرار بگیرند موجب افزایش قدرت ملی می شود و...	گر اقتصاد کشوری وابسته به صادرات آنها منابع انرژی و معادن باشد، یک ویژگی منفی و عامل کاهش قدرت ملی تلقی می

شوند و... شوند و... شوند و...	داشتن جمعیت فعال و جوان ، باسواد و دارای مهارت که فرصت های اشتغال و پیشرفت برای آنها در کشور فراهم شده باشد، از عوامل قدرت ملی محسوب می شود...	جمعیت کشور
-------------------------------------	---	------------

۴— با نوشتن کلمات مناسب داخل دایره ها و ترسیم پیکان ها روی مدل، معنا و مفهوم ژئوپلیتیک را نشان دهید.

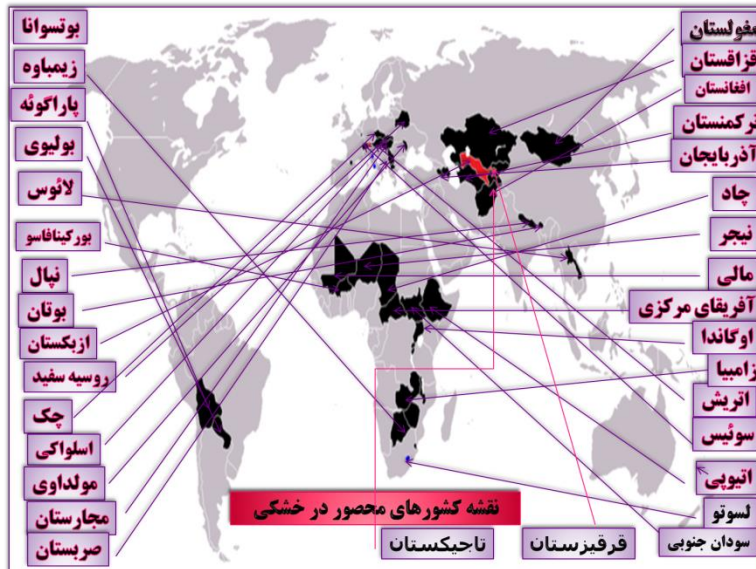
۵— ناحیه یا منطقه ژئوپلیتیکی را تعریف کنید.

منطقه ژئوپلیتیکی عبارت است از بخشی از سطح زمین یا تعدادی کشور همجوار که به دلیل داشتن ارزش های جغرافیایی، بازیگران سیاسی برای کنترل یا تصرف آنها با یکدیگر وارد تعامل (کنش و واکنش) می شوند. این تعامل ممکن است مذاکره، همکاری و همبستگی یا رقابت و کشمکش و حتی جنگ باشد.

بیندیشیم:

علل و عوامل بروز جنگ بین کشورها کدام اند؟ چه راهکارهایی برای مقابله با جنگ و برقراری صلح در جهان وجود دارد؟

۱— روی یک اطلس جغرافیایی، چند کشور محصور در خشکی را پیدا کنید و نام ببرید.

۲— الف) روی یک اطلس جغرافیایی، اشکال کشورهای را که در صفحه ۱۵۰ آمده است، پیدا کنید و نشان دهید.

ب) روی اطلس، این کشورها را پیدا کنید و شکل هر یک را بنویسید.

افغانستان (دنباله دار) ژاپن (پاره پاره) فرانسه (جمع و جور)

سوئد (طویل)، فیلیپین (پاره پاره) ایتالیا (دنباله دار و طویل)

۳— با استفاده از کاغذ پوستی (کالک)، محدوده خلیج فارس و دریای عمان را از روی یک نقشه ترسیم کنید. سپس، از کاغذپوستی کپی بگیرید. محل بنادر خرمشهر، امام خمینی، بوشهر، بندرعباس، بندرلنگه، بندر شهید رجایی، جاسک و چابهار و همچنین جزایر متعلق به ایران را روی نقشه معین کنید. نقشه رارنگ آمیزی نمایید و راهنمای مناسبی برای آن طراحی کنید.

